

TBMM
İNSAN HAKLARINI İNCELEME
KOMİSYONU

ÇEÇENİSTAN İLE İLGİLİ RAPOR

ŞUBAT 2000

**TBMM İNSAN HAKLARINI
İNCELEME KOMİSYONU
YAYINLARI**

Adres:

TBMM İnsan Haklarını İnceleme
Komisyonu
06543 Bakanlıklar-ANKARA

Tel :

(0.312) 420 54 33 - 34

Fax :

(0.312) 420 53 94

Web :

<http://www.tbmm.gov.tr>

e-mail:

inshkkom@tbmm.gov.tr

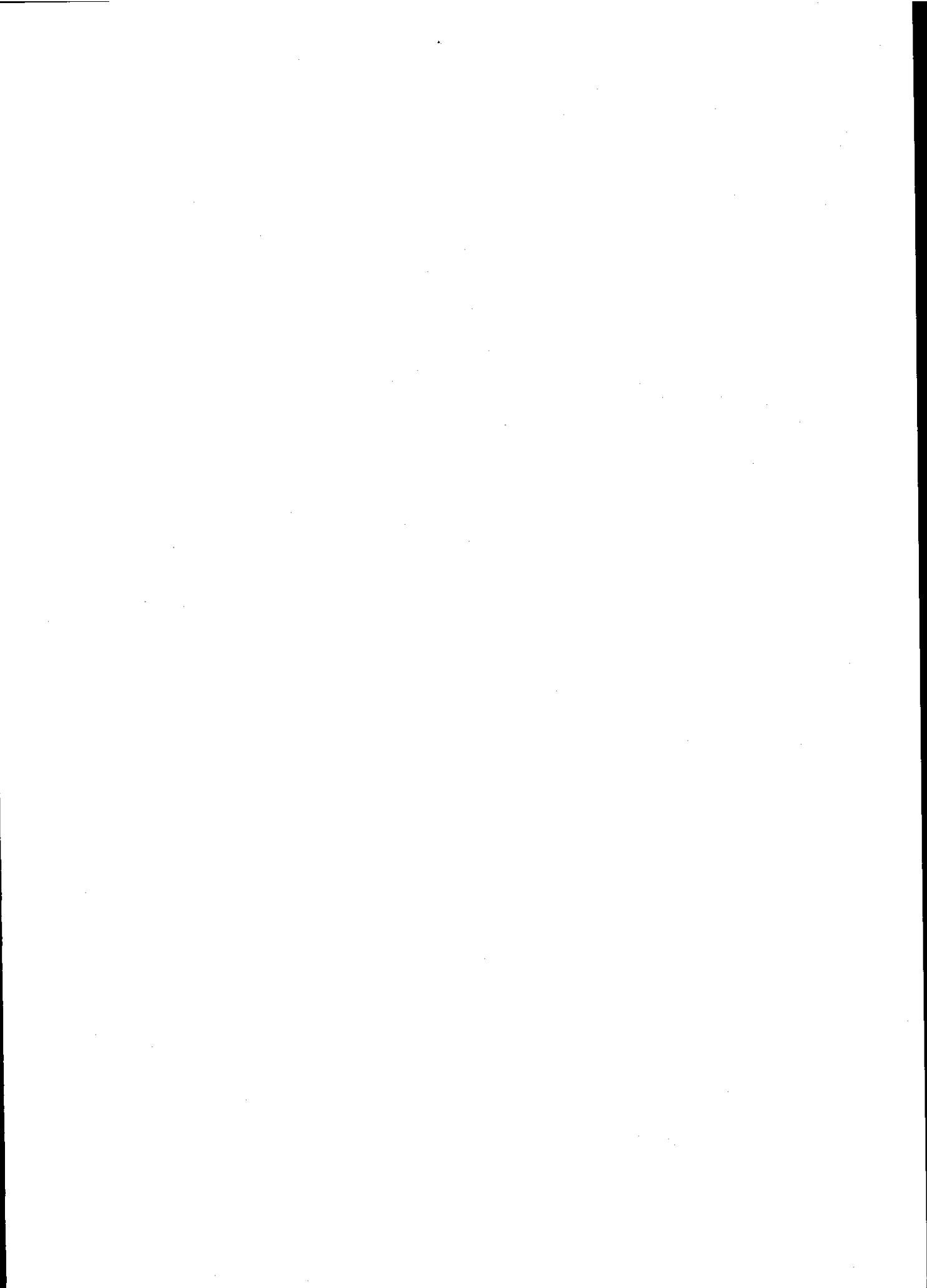
Dizgi :

Adem ÖZ

Baskı :

TBMM Basımevi
Ankara, Şubat 2000

Dağıtımı TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından yapılmaktadır.
Kaynak gösterilerek kullanılabilir.

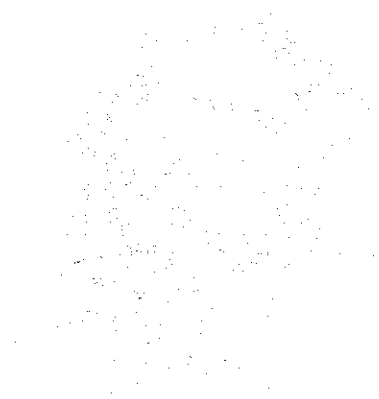

“ Yurtta sulh, cihanda sulh ”

**ÇEÇENİSTAN’DA DEVAM EDEN
İNSAN HAKLARI İHLALLERİ İLE İLGİLİ
TBMM İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU
ÇALIŞMA RAPORU**

Şubat 2000

S U N U Ş

Cumhuriyetimizin temellerinin atıldığı günlerde, devletimizin kurucusu Mustafa Kemal ATATÜRK'ün "Yurtta Sulh , Cihanda Sulh" ifadesi, sloganlaşarak ulusumuzun belleğine yerleşmiş ve temel devlet politikalarımızdan olmuştur.

Ulusumuz savaş ortamlarının bizzat insan hakları ihlallerini getirdiğini çok iyi bilmektedir ve bu konuda çok hassastır. Türkiye Cumhuriyeti her zaman içte ve dışta barışı, uzlaşmayı, insanlığa yakışır çözüm yollarını aramayı en temel insan hakkı olarak görmektedir. Çeçenistan konusunu da TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu olarak bu anlayışla gündemimize alarak inceledik.

Çeçenistan'da uzun süredir tüm dünyanın "insanlık dramı" olarak izlediği bir vahşet yaşanmaktadır. Bir ülke halkı toptan terörist, katil, suçlu ya da mafya olamayacağı gibi böyle bir suçlama bahane edilerek uluslararası antlaşmalar ve güvenceler yok sayılarak savaşın devam ettirilmesi, sivil halkın kadın, çocuk, yaşlı, hasta ayırımı yapılmaksızın top yekun bombalanması, şiddete ve yok edilmeye maruz bırakılması insanlık adına kabul edilemez, insan hakları açısından bakıldığında da bu şekilde süre giden bir tabloyu makul gösterecek hiçbir sebep olamaz.

Komisyonumuzun tüm üyeleri, konunun üzerine partiler üstü bir yaklaşımla, siyasal kaygı ya da çıkarlardan uzak, inançla ve ciddiyetle eğilmişler, emek vererek raporun hazırlanmasına katkıda bulunmuşlardır. Bu konuda çeşitli tarihlerde Komisyonumuzda dört kez geniş çaplı toplantılar düzenlenmiştir. Bu toplantılar ve Gürcistan'da yaptığımız çalışmalar sonrasında ortaya çıkan Raporumuzu oybirliği ile kabul eden komisyon üyesi yirmi dört milletvekilimize ve rapora emeği geçen Komisyon sekreterimize teşekkürü bir borç bilirim.

Komisyonumuzun daveti üzerine Dışişleri Bakanlığı Doğu Avrupa ile İlişkiler Genel Müdür Yardımcısı Reşit UMAN, Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Niyazi GÜNEY, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Anıl ÇEÇEN, Birleşik Kafkas Konseyi Başkanı Enver KAPLAN ve Genel Sekreteri Sönmez CAN ile Kafkas Çeçen Dayanışma Komitesi eski Başkanı Hakan KUTLU bizleri kendi uzmanlık alanlarında büyük bir istek ve inançla konu ile ilgili olarak aydınlatmışlardır. Katkılarına Komisyonumuz adına müteşekkirim.

Temsilen her partiden bir milletvekili katılımının sağlandığı ve Başkanlığını DSP Aydın Milletvekili olarak şahsımın yaptığı; üyelerimizden MHP Manisa Milletvekili Hüseyin AKGÜL, FP İstanbul Milletvekili Mustafa BAŞ, ANAP İstanbul Milletvekili A. Emre KOCAOĞLU, DYP Sinop Milletvekili Kadir BOZKURT ile Komisyon uzmanı İrfan NEZİROĞLU, Stenograf Emin KARA, Erhan YILMAZ ve Ses Teknisyeni Bülent KARADENİZ'den oluşan Alt Komisyon Heyetimiz; Gürcistan Devleti içinde Çeçenistan sınırına kadar giderek Çeçen mültecilerle görüşmüş, olayları yerinde ve ayrıntılı bir şekilde incelemiş, uyumlu ve özverili çalışmalar yapmıştır. Çalışmalarından kıvanç duyduğum Alt Komisyon Heyetimizin tüm üyelerine minnetimi ifade ederken, Gürcistan'da gerçekleştirdiğimiz çalışma ziyaretinin istenilen amaca ulaşabilmesi için destek ve hizmetlerini esirgemeyen Tiflis Büyükelçiliğimiz mensuplarına Tiflis Büyükelçimiz Sayın Burak GÜRSEL nezdinde teşekkürümüzü borç bilirim.

Ülkelerini ziyaretimiz sırasında, Gürcistan Devlet Başkanı Sayın Eduard Shevardnadze başta olmak üzere raporumuz içinde isimleri ve unvanları açıkça belirtilen ilgili tüm makamlar bizleri kabul ederek her türlü çalışmamızda destek olmuşlardır. Büyük bir açık yüreklilikle ülkelerinin tüm zorluklarını ve mevcut olanaklarını anlatmışlardır. Terörü en iyi bilen, yaşayan ve acılarını da içlerinde saklayan Gürcistan Devlet Başkanı Sayın Eduard Shevardnadze ile saygıdeğer eşleri Nanoli Shevardnadze'nin, her türlü imkansızlıklardan imkan yaratmaya çalışan ziyaret ettiğimiz tüm Gürcistan Hükümeti Bakanlarının, özellikle de Mülteciler ve İskan Bakanı Valerin

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions and activities. It emphasizes that proper record-keeping is essential for transparency and accountability, particularly in financial matters. The text notes that without reliable records, it is difficult to track progress, identify trends, and make informed decisions.

2. The second part of the document outlines the various methods and tools used to collect and analyze data. It mentions the use of surveys, interviews, and focus groups to gather qualitative information, as well as the application of statistical software for quantitative analysis. The importance of ensuring the reliability and validity of the data is stressed throughout this section.

3. The third part of the document describes the process of interpreting the results of the research. It highlights the need to consider the context of the data and to be cautious about drawing conclusions. The text suggests that researchers should look for patterns and anomalies, and should be open to revising their hypotheses as more information becomes available.

4. The final part of the document discusses the implications of the research findings. It notes that the results can be used to inform policy decisions, to guide future research, and to improve organizational practices. The text concludes by emphasizing the value of research in providing evidence-based insights into complex issues.

Vashakidze'nin gözlerinde hüznün yanında kararlılığı gördük ve yüreklerinde ne olursa olsun "insanlık ve ülkeleri için mücadele etme" azmini hissettik.

Gürcistan'da bizleri en çok etkileyen ise sokaktaki herkesin umutsuz, kaygı dolu ve mutsuz olmasına rağmen "elimizden geleni yapacağız" ifadesini yürekten kullanmaları olmuştur. Kendileri çok zor ekonomik koşullar içinde iken had safhada enerji sıkıntısı çekilirken kalkınmaya şiddetle gereksinimleri varken; ülkelerine resmi olmayan sınır kapılarından hasta, aç, yaralı, perişan kadın, çoluk-çocuk giriş yapan çeçen mültecilerle evlerini, giydiklerini, lokmalarını, acılarını paylaşan ve 21. yüzyılda tüm dünyaya sessizce "insanlık dersi" veren Gürcü halkı Heyetimizde hayranlık uyandırmıştır. Bu izlenimlerimiz ve gördüklerimizden sonra, Gürcistan'a tüm dünyanın yardım ve desteğini sağlamak üzere verilecek her uğraşın içinde olmak, bizler için bir insanlık borcudur. Çalışmalarımıza sağladıkları destek ve yardımlar dışında, bizlere gösterdikleri içten dostluk, sevgi ve güven duygusu için tüm Gürcistan makamlarına ve Gürcü halkına Devlet Başkanı Sayın Eduard Shevardnadze'nin şahsında Komisyonumuz adına şükranlarımızı arz ederim.

İnsan haklarının 21. yüzyılda nasıl hiçe sayıldığını; Çeçenistan'dan gelen mülteci çocuklarının gözyaşlarında, kadınlarının kurumuş göz pınarlarında, yaşlılarının donmuş göz bebeklerinde, erkeklerinin ve delikanlılarının gergin ama kararlı yüz ifadelerinde bizzat görerek yaşadık. Onların, ellerinden tuttukları ya da kucaklarında taşıdıkları çocuklarının belki de son kez hissettikleri sıcaklıkları ile yüreklerindeki vatan sevgisi arasında yaşadıkları ikilemi görmek ve "Çeçensiz bir Çeçenya" istemiyoruz sloganlarını duymak yüreklerimizi titretti. Özümseyerek soluduğumuz ve bize "insan hakları kimin için?" sorusunu sorduran bu tablo; acı, açlık, korku, isyan gibi duyguların hissedilmesinden çok öte izlenimlerimizdir.

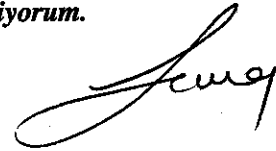
Gürcistan'a yaptığımız ziyaret sonrasında, çalışma kapsamımız içindeki Bakanlıklarını ilgilendiren konulara yönelik kendilerini bilgilendirdiğimiz Spordan sorumlu Devlet Bakanımız Sayın Fikret ÜNLÜ'nün, İçişleri Bakanımız Sayın Sadettin TANTAN'ın, Dışişleri Bakanımız Sayın İsmail CEM'in, Milli Eğitim Bakanımız Sayın Metin BOSTANCIOĞLU'nun ve Kültür Bakanımız Sayın İstemihan TALAY'ın gösterdikleri yakın ilgi ve katkılarına Komisyonumuz adına teşekkür ederken Bakanlar Kurulu'na sağladıkları yetki ve destek için Başbakanımız Sayın Bülent ECEVİT'e şükranlarımızı arz ederim.

Tarihsel süreç içinde Cumhurbaşkanımız olarak Kafkaslar'daki istikrarın ve barış ortamının tesis edilmesine "görevim" ifadeleri ile sahip çıkarak, daima yapıcı katkılar sağlayan Cumhurbaşkanımız Sayın Süleyman DEMİREL, teveccüh buyurarak Heyetimizi yurda dönüşünden sonra tüm izlenimlerimizi arz etmek üzere kabul etmişler, daha sonra bizzat Zatı Devletlerinin Başkanlığında büyük bir heyetle Gürcistan'ı ziyaret ederek konuya Devletimizin en üst makamı olarak destek sağlamışlardır. Komisyonumuz adına şükranlarımızı arz ederim.

Dünyadaki tüm ülkelerin yöneticileri ile halkları, insan hakları konusunda "yüreklerinin sesini" dinlemelidir. Bu sesin önüne hiçbir koşul, hiçbir hesap, hiçbir plan geçirmeyenler yalnız ve yalnız gerçek insan hakları savunucularıdır ve onlar, insan hakkı ihlali gördükleri her yerde insanlık adına gereğini yapmak üzere mücadele verirler. "İnsan hakkı" ve "insan" kavramları sadece söylemlerle değil, yaşam biçimleriyle bütünleştirilmelidir. Bu kavramlar, hakları ihlal edilenlerin duyguları, koşulları kısaca yaşadıkları; dürüstlük, açıklık ve bilgiyle değerlendirilebildiği zaman bir kıymet ifade eder.

Çalışmamızın barış adına umuda yol olmasını tüm yüreğimle diliyor, insanlık ayıbı olarak değerlendirilmesi gereken bu dramın biran önce bitmesini temenni ediyorum.

Saygılarımla. Şubat 2000

Dr. Sema TUTAR PİŞKİNSÜT
Komisyon Başkanı
Aydın Milletvekili

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
I. ÇEÇENİSTAN'DAKİ İNSAN HAKLARI İHLALLERİYLE İLGİLİ KOMİSYON TOPLANTILARI.....	7
A. 18.11.1999 Tarihli Birinci Toplantı.....	7
B. 25.11.1999 Tarihli İkinci Toplantı	7
C. 29.11.1999 Tarihli Üçüncü Toplantı	7
D. 20.02.2000 Tarihli Dördüncü Toplantı.....	8
II. ALT KOMİSYON HEYETİNİN 8-14 ARALIK 1999 GÜRCİSTAN ZİYARETİ	9
A. Alt Komisyon'un Gürcü Yetkililerle Yaptığı Resmi Görüşmeler	13
1. BM Mülteciler Yüksek Komiserliği Gürcistan Misyon Şefi Ekber Menemencioğlu	14
2. Mülteciler ve İskan Bakanı Valerin Vashakidze	15
3. Parlamento Başkan Vekili Eldar Shangalia.....	17
4. İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Elena Tevdoradze.....	20
5. Parlamento Başkanı Zurab Zhvania.....	23
6. Gürcü Kadınlar Barış ve İşbirliği Vakfı Başkanı Nanuli Shevardnadze	25
7. Devlet Başkanı Eduard Shevardnadze'nin Heyeti Kabulü	27
8. Gürcistan'daki Türk İşadamları Heyeti	29
B. Alt Komisyon Üyelerinin Çeçen Mültecilerin Bulunduğu Kamplarda Yaptıkları İncelemeler	31
1. Şatili Bölgesindeki Çeçen Mülteci Kampındaki İncelemeler.....	31
2. Ahmeta Bölgesindeki İncelemeler	34
C. 10 Aralık İnsan Hakları Günü Nedeniyle TBMM Alt Komisyon Heyetinin Tiflis Büyükelçiliğinde Yaptığı Basın Toplantısı.....	35
III. ALT KOMİSYON'UN TESPİTLERİ, GENEL DEĞERLENDİRME	41
A. Gürcistan Ziyareti Sonrası Heyetin Değerlendirmeleri.....	43
1. Genel Bilgiler	43
2. Gürcistan'a Göç Eden Çeçen Mültecilerle İlgili Bilgiler	43
3. Gürcistan'ın Etnik Yapısıyla İlgili Bilgiler	44
4. Gürcistan Devletinin İç Yapısıyla İlgili Bilgiler	45
5. Ekonomik Değerlendirmelerle İlgili Bilgiler	45
6. Türkiye-Gürcistan İlişkileriyle İlgili Değerlendirmeler.....	46
B. Gürcistan Ziyaretiyle İlgili Türkiye'de Gerçekleştirilen Çalışmalar	49

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions and activities. It emphasizes that proper record-keeping is essential for transparency and accountability, particularly in financial matters. The text outlines various methods for organizing and storing data, including digital databases and physical filing systems.

2. The second section focuses on the role of communication in project management. It highlights the need for clear, concise, and timely communication between team members and stakeholders. The author provides several strategies for effective communication, such as regular meetings, status reports, and the use of collaborative tools.

3. The third part of the document addresses the challenges of resource allocation and management. It discusses how to identify and prioritize tasks, allocate resources efficiently, and monitor progress. The text also touches upon the importance of flexibility and adaptability in the face of changing circumstances.

4. The final section discusses the importance of risk management and contingency planning. It explains how to identify potential risks, assess their impact, and develop strategies to mitigate them. The author stresses that proactive risk management is crucial for ensuring the success of any project or organization.

IV. CUMHURBAŞKANI SAYIN SÜLEYMAN DEMİREL'İN 14-15 OCAK 2000

TARİHLERİ ARASINDA GÜRCİSTAN'A GERÇEKLEŞTİRDİĞİ ZİYARET 51

- A. Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman Demirel'in Gürcistan Ziyareti Öncesinde Havaalanında Yaptıkları Basın Açıklaması 55
- B. Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman Demirel'in Türkiye-Gürcistan İş Konseyi Toplantısında Yaptığı Konuşma..... 56
- C. Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman Demirel'in "Altın Post" (Golden Fleece) Madalyasının Tevdii Töreni Sırasında Yaptıkları Konuşma 58

EKLER 61

EK 1. ALT KOMİSYONUN GÜRCİSTAN ZİYARETİ İLE İLGİLİ BASINDA ÇIKAN HABERLER..... 63

EK 2. RUSYA FEDARASYONU İLE İÇKERİYA ÇEÇENYA CUMHURİYETİ ARASINDA İMZALANAN ANLAŞMALAR 67

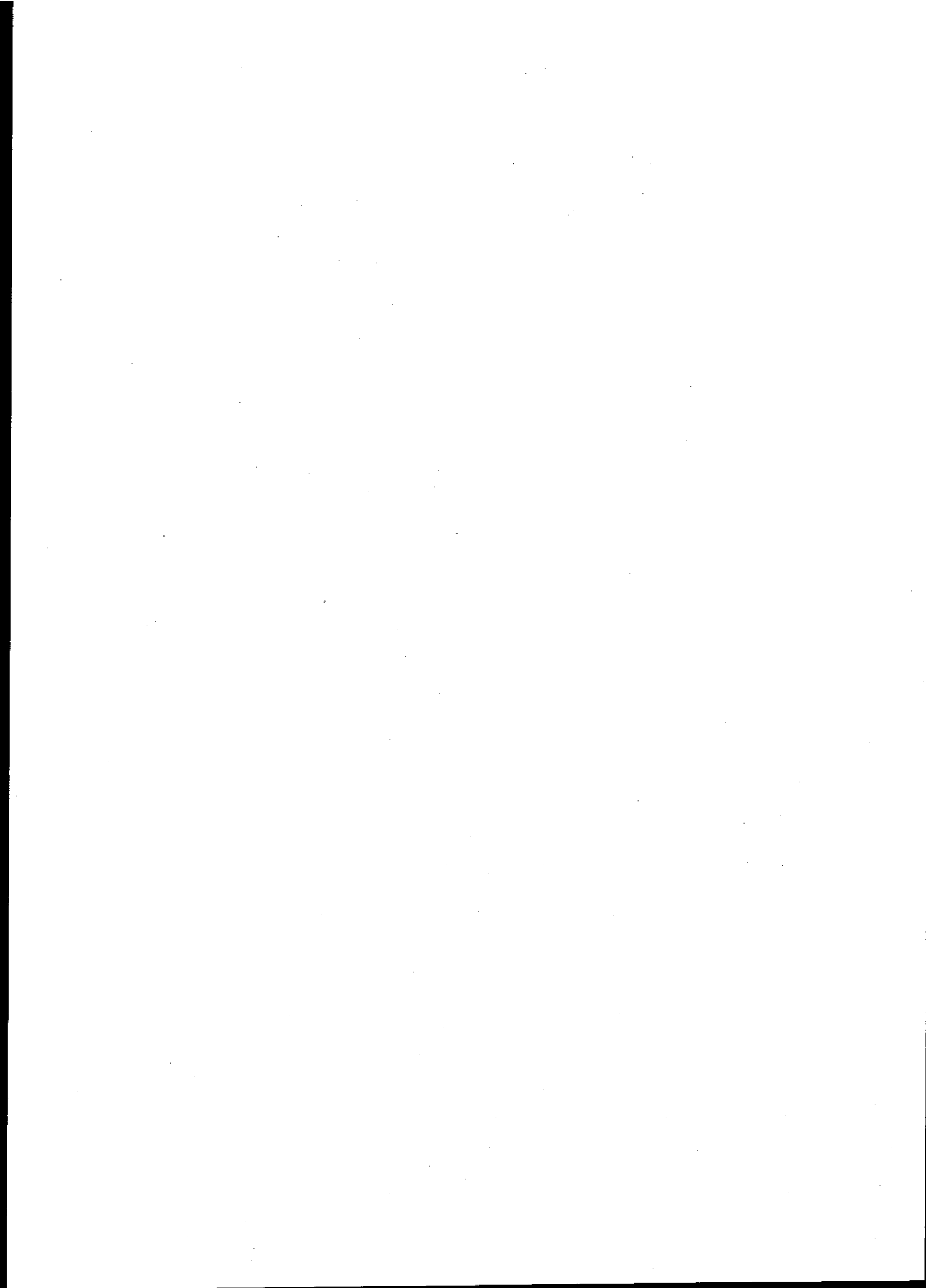
EK 3. ÇEÇENİSTAN'LA İLGİLİ KOMİSYON TOPLANTILARININ TUTANAKLARI .. 73

- A. 18.11.1999 Tarihli Birinci Toplantının Tutanağı 73
- B. 25.11. 1999 Tarihli İkinci Toplantının Tutanağı..... 95
- C. 29.11.1999 Tarihli Üçüncü Toplantının Tutanağı..... 107
- D. 20.01.2000 Tarihli Dördüncü Toplantının Tutanağı 109

EK 4. GÜRCİSTAN'DA YAPILAN RESMİ GÖRÜŞMELERİN TUTANAKLARI 125

- A. Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği Gürcistan Misyon Şefi Ekber Menemencioğlu ile Görüşme Tutanağı..... 125
- B. Büyükelçilikte Düzenlenen Basın Toplantısı Tutanağı 129
- C. Gürcistan Mütteciler ve İskan Bakanı Valerin Vashakidze ile Görüşme Tutanağı.... 135
- D. Gürcistan Parlamento Başkanvekili Eldar Shengelaia ile Görüşme Tutanağı 139
- E. Gürcistan Parlamentosu İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Elena Tevdoradze ile Görüşme Tutanağı 143
- F. Gürcistan Parlamento Başkanı Zurab Zhvania ile Görüşme Tutanağı 147
- G. Şatili Bölgesinde Mültecilerle Yapılan Görüşmen Tutanağı 149
- H. Ahmeta Bölgesi Pankisi Vadisinde Mültecilerle Yapılan Görüşme Tutanağı..... 153
- I. Gürcistan'daki Türk İşadamları ile Görüşme Tutanağı..... 157
- J. Gürcü Kadınlar Barış ve İşbirliği Vakfı Başkanı Nanuli Shevardnadze ile Görüşme Tutanağı 159
- K. Gürcistan Devlet Başkanı Sayın E. Shevardnadze ile Görüşme Tutanağı 161

EK 5. TBMM İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU ÜYE LİSTESİ 163

I. ÇEÇENİSTAN'DAKİ İNSAN HAKLARI İHLALLERİYLE İLGİLİ KOMİSYON TOPLANTILARI

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu 3686 sayılı Yasasının kendisine tanıdığı yetkiye dayanarak, Çeçenistan'da devam etmekte olan, ulusal ve uluslararası kamuoyunun da tepkisine yol açan insan hakları ihlalleri konusunu gündemine almıştır. Konu ile ilgili dört toplantı yapılmıştır. Toplantı tutanakları Ek.1'de verilmiştir.

A. 18.11.1999 Tarihli Birinci Toplantı

Amaç: Çeçenistan'da yaşanan insan hakları ihlalleri ile ilgili olarak konu uzmanlarından bilgi almak. Bu amaçla 18.11.1999 tarihli ilk toplantıya davet edilen konunun uzmanları; Dışişleri Bakanlığı Doğu Avrupa Ülkeleri ile ilişkiler Genel Müdür Yardımcısı Reşit UMAN, Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Niyazi GÜNEY, Birleşik Kafkasya Konseyi Başkanı Ünver KAPLAN ile Genel Sekreteri Sönmez CAN, A. Ü. Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Anıl ÇEÇEN ve Kafkas-Çeçen Dayanışma Komitesi Eski Başkanı Hakan KUTLU Komisyona bilgi vermişlerdir.

Karar: Konu ile ilgili olarak Komisyon'da duyulan ciddi kaygıları dile getirecek bir basın bildirisi hazırlanmasına ve Gürcistan'a sığınan Çeçen mültecilerin durumlarının yerinde incelenmesi amacıyla bir alt komisyon oluşturulmasına karar verilmiştir.

B. 25.11.1999 Tarihli İkinci Toplantı

Amaç: Çeçenistan'daki olaylarla ilgili olarak alt komisyonca hazırlanacak basın bildirisi taslağını değerlendirme ve Rusya Federasyonu Parlamentosu DUMA ile görüşme talebi.

Karar: Gürcistan'a göç etmek zorunda kalan Çeçen mültecilerin durumlarının incelenmesi amacıyla bu ülkeye Komisyon ve Heyet Başkanı DSP Aydın Milletvekili Dr. Sema TUTAR PİŞKİNSÜT, ANAP İstanbul Milletvekili Emre KOCAOĞLU, MHP Manisa Milletvekili Hüseyin AKGÜL, FP İstanbul Milletvekili Mustafa BAŞ ve DYP Sinop Milletvekili Kadir BOZKURT'tan oluşan bir alt komisyon gönderilmesine karar verilmiştir.

Komisyonca gerekli müracaat yapılmasına rağmen Rusya Federasyonu Parlamentosu üyeleri ile görüşme isteğine bu ülkede yaklaşan seçimler nedeniyle cevap alınamamıştır.

C. 29.11.1999 Tarihli Üçüncü Toplantı

Amaç: Çeçenistan'daki olaylarla ilgili olarak hazırlanan basın bildirisi taslağının karara bağlanması.

Karar: Aşağıda yer alan basın bildirisinin Türk ve dünya kamuoyuna duyurulmuştur.

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'nun Çeçenistan'da Yaşanan Olaylarla İlgili Olarak Yayınladığı Basın Bildirisi

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 3686 sayılı yasa ve İnsan Hakları ile ilgili uluslararası hukukun kendine tanıdığı yetkiye dayanarak, Çeçenistan'da yaşanan olayları incelemek üzere gündemine almıştır.

Yapılan değerlendirmeler sonucunda Çeçenistan'da; İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Helsinki Senedi gibi uluslararası belgeler ve 12 Mayıs 1997 tarihinde Rusya Federasyonu ve Çeçenistan Özerk Cumhuriyeti arasında imzalanan antlaşmaların ihlal edildiği kanaatine varılmıştır. Komisyonumuz Çeçenistan'da devam eden insan hakları ihlallerinden ciddi şekilde kaygı duymaktadır.

Rusya Federasyonu, izahı oldukça güç olan bazı olayları gerekçe göstererek, altına imza koyduğu antlaşmaları yok saymış ve özerk bir devlet olan Çeçenistan'a askeri müdahalede bulunmuştur. Rus ordusu, Çeçenistan yerleşim birimlerini hedef gözetmeden bombalamaktadır. Yerleşim birimlerinin ve saldırılardan kaçan sivil halkın oluşturduğu konvoyların vurulması sonucunda binlerce kadın, çocuk ve yaşlı insan ölmüş ve yaralanmıştır. Tanklara ayaklarından bağlanarak sürüklenen insan manzaraları bile Çeçenistan'da yaşanan vahşetin boyutlarını açıkça ortaya koymaktadır.

Hedef gözetilmeksizin yapılan saldırılardan kaçan, çoğu kadın, çocuk ve yaşlılardan oluşan binlerce Çeçen komşu ülkelere sığınmıştır. Rus askerlerinin engellemesi sonucu dağlarda ve yollarda kalan insanların sayısı ve çektikleri sıkıntılar bilinmemektedir. Çünkü Rusya, gazetecilerin ve tarafsız gözlemcilerin Çeçenistan'a girmesine izin vermemektedir.

Bugün Çeçenistan'da yaşanan tüm olaylar, ne savaş ne de barış hukukuyla izah edilebilir. Yaşananlar bir halkın toptan şiddete maruz bırakılmasıdır. İnsanların, kadın, çocuk, yaşlı gözetilmeden, şiddet uygulanarak öldürülmelerinin hiçbir haklı gerekçesi olamaz. Rusya Federasyonu altına imza koymuş olduğu uluslararası belgeleri yok sayarak bir insanlık suçu işlemektedir.

AGİT İstanbul toplantısının yapıldığı günlerde Çeçenistan'da yaşananlar, uluslararası camianın güvenirliliği açısından oldukça düşündürücüdür.

Bu basın bildirimizle TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu olarak, Türk ve dünya kamuoyunun dikkatlerini Çeçenistan'da yaşanan İnsan hakları ihlallerine çekiyoruz. Başta BM, AGİT ve Avrupa Konseyi olmak üzere ilgili tüm kuruluşları Çeçenistan'daki İnsan hakları ihlallerinin durdurulması için acil ve kalıcı tedbirler almaya çağırıyoruz.

Rusya Federasyonu altına imza koymuş olduğu belgelerin gereklerini yapmaya zorlanmalıdır.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, uluslararası camıyı faaliyete geçirmek üzere yapmış olduğu girişimleri sürdürmelidir.

Rusya Federasyonu, gazetecilerin, insan hakları örgütlerinin ve gözlemcilerin bölgeye girişine izin vermelidir. Bağımsız bir uluslararası komisyonun bölgedeki İnsan hakları ihlallerini incelemesi sağlanmalıdır.

Başta İnguşetya olmak üzere mültecilerin bulunduğu ülkelere ve Çeçenistan'a İnsani yardımların güvenli bir şekilde ulaştırılmasına izin verilmelidir. İnsani yardımların bizzat ihtiyaç sahiplerine verilmesi sağlanmalıdır.

Rusya Federasyonu Moskova'da ve Rusya'nın diğer bölgelerinde yaşayan Çeçen ve Kafkas kökenlilere karşı başlattığı kötü muamele ve seyahat özgürlüğünü engelleme girişimlerine son vermelidir

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Çeçenistan'da yaşanan olayları yerinde görüp inceleme kararı almıştır. Komisyonumuz İnsan hakları ihlalleri durduruluncaya kadar Çeçenistan'daki olayları izlemeye devam edecektir.

D. 20.02.2000 Tarihli Dördüncü Toplantı

Amaç: Alt Komisyon heyetinin 14-18 Aralık 1999 tarihleri arasında Çeçenistan'dan Gürcistan'a göç eden mültecilerle ilgili yaptığı Gürcistan ziyareti ve hazırlanan raporun değerlendirilmesi.

Karar: Alt Komisyon raporu Komisyon tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

**ALT KOMİSYON HEYETİNİN
8-14 ARALIK 1999
GÜRCİSTAN ZİYARETİ**

1870

1871

1872

1873

1874

1875

1876

1877

1878

1879

1880

1881

TBMM İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU'NUN GÜRCİSTAN'DA GERÇEKLEŞTİRDİĞİ ZİYARET PROGRAMI

(8-14 Aralık 1999)

8 Aralık, Çarşamba

22.45 : İstanbul-Tiflis (TK 1386)

9 Aralık, Perşembe

03.05 : Tiflis'e Varış

04.00 : Otele İntikal ve Dinlenme

13.00 : Büyükelçilikte Heyet İçin Verilen Brifing

14.00 : UNHCR Gürcistan Misyon Şefi Sayın Ekber Menemencioğlu'nun Heyetimize
Verdiği Brifing

19.45 : Büyükelçilik Konutuna Hareket

20.00 : Büyükelçilik Konutunda Heyet Onuruna Akşam Yemeği

10 Aralık, Cuma

13.00 : Büyükelçilikte Basın Toplantısı

15.00 : Mülteciler ve İskan Bakanı Sayın Valerin Vashakidze ile Görüşme

17.00 : Parlamento Başkan Vekili Eldar Shengelaia ile Görüşme

18.00 : Parlamento İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Bayan Elena Tevdoradze ve
Komisyon Üyeleri ile Görüşme

19.00 : Parlamento Başkanı Zurab Zhvania ile Görüşme

19.30 : Bayan Tevdoradze'nin Heyet Onuruna Verdiği Akşam Yemeği

11 Aralık, Cumartesi

09.00 : Şatili Bölgesindeki Çeçen Mültecileri Ziyaret İçin Otelden Hareket

12 Aralık, Pazar

09.00 : Ahmeta Bölgesindeki Çeçen Mültecileri Ziyaret İçin Otelden Ayrılış

13 Aralık, Pazartesi

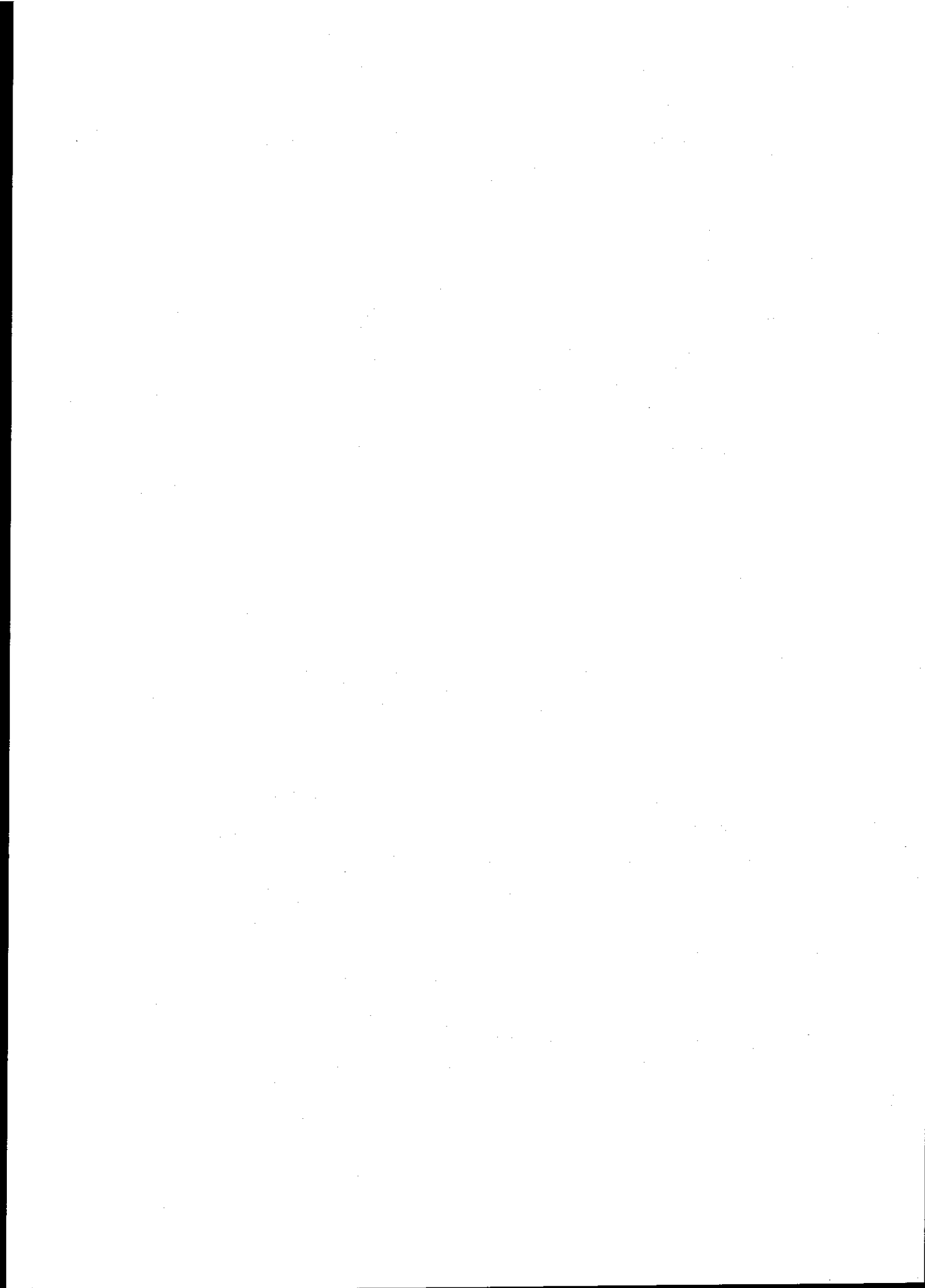
13.00 : Gürcistan'daki Türk İşadamları ile Görüşme

17.00 : Devlet Başkanı E. Shevardnadze'nin eşi, Gürcü Kadınlar Barış ve İşbirliği Vakfı
Başkanı Bayan Nanuli Shevardnadze ile Görüşme

19.00 : Devlet Başkanı Eduard Shevardnadze'nin Heyeti Kabulü

14 Aralık, Salı

06.00 : Tiflis-İstanbul (TK 1387)

II. ALT KOMİSYON HEYETİNİN 8-14 ARALIK 1999 GÜRCİSTAN ZİYARETİ

Komisyon'un 25 Aralık 1999 günkü toplantısında alınan karar gereği oluşturulan Alt Komisyon üyeleri 8 Aralık Çarşamba günü 22.45 uçağı ile İstanbul'dan Tiflis'e hareket eden heyet 9 Aralık Perşembe günü Gürcistan saati ile 03.05'de Tiflis havaalanına inmiştir. Komisyon ve Heyet Başkanı DSP Aydın Milletvekili Dr. Sema TUTAR PIŞKİNSÜT, ANAP İstanbul Milletvekili Emre KOCAOĞLU, MHP Manisa Milletvekili Hüseyin AKGÜL, FP İstanbul Milletvekili Mustafa BAŞ ve DYP Sinop Milletvekili Kadir BOZKURT'tan oluşan heyet öğleden sonra resmi program çerçevesinde çalışmalarına başlamıştır.

Alt Komisyon üyeleri ilk olarak Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği Gürcistan Misyon Şefi Ekber Menemencioğlu ile görüşmüştür. Aynı gün Uluslararası Karadeniz Üniversitesi ile Süleyman Demirel Koleji ziyaret edilmiştir. 10 Aralık Cuma günü sırasıyla Mülteciler ve İskan Bakanı Valerin Vashakidze, Parlamento Başkan Vekili Eldar Shengelaia, İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Elena Tevdoradze ile görüşen heyet akşam saatlerinde Parlamento Başkanı Zurab Zhvania tarafından kabul edilmiş, ardından da Sayın Tevdoradze'nin heyet onuruna verdiği akşam yemeğine katılmıştır. Heyet 11 Aralık Cumartesi günü Şatili, 12 Aralık Pazar günü de Ahmeta bölgelerindeki Çeçen mültecileri ziyaret edip durumları hakkında bilgi almıştır. 13 Aralık Pazartesi günü önce Gürcistan'daki Türk işadamları ile bir toplantı yapan heyet üyeleri, işadamlarının sorunlarını dinlemiştir. Akşam saatlerinde Devlet Başkanı E. Shevardnadze'nin eşi ve aynı zamanda Gürcü Kadınlar Barış ve İşbirliği Vakfı Başkanı Nanuli Shevardnadze ile görüşen heyet daha sonra Gürcistan Devlet Başkanı Eduard Shevardnadze tarafından kabul edilmiştir. Heyet 14 Aralık Salı günü Gürcistan saati ile 06.00'da Tiflis'ten ayrılmıştır.

Komisyon'un Gürcistan'da bulunduğu sırada Gürcü yetkililerle yaptığı görüşmeler ve Çeçen mültecilerin barındırıldığı kamplarda yaptığı incelemelerle ilgili ayrıntılı rapor aşağıda verilmiştir.

A. Alt Komisyon'un Gürcü Yetkililerle Yaptığı Resmi Görüşmeler

Alt Komisyon üyeleri Gürcistan'daki çalışmaları esnasında sırasıyla BM Mülteciler Yüksek Komiserliği Gürcistan Misyon Şefi Ekber Menemencioğlu, Mülteciler ve İskan Bakanı Valerin Vashakidze, Parlamento Başkan Vekili Eldar Shengelaia, İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Elena Tevdoradze, Gürcü Kadınlar ve İşbirliği Vakfı Başkanı Nanuli Shevardnadze ve Gürcistan Devlet Başkanı Eduard Shevardnadze ile görüşmüştür. Aşağıda detaylı bilgi verilen görüşmelerin tutanaklarının tam metinleri EK 2'de verilmiştir.

1. BM Mülteciler Yüksek Komiserliği Gürcistan Misyon Şefi Ekber Menemencioğlu

(9 Aralık 1999, Perşembe)

UNHCR Gürcistan Misyon Şefi Ekber Menemencioğlu Çeçen mültecilerin durumu ile ilgili TBMM Heyetine Büyükelçilik binasında bilgi vermiştir. Menemencioğlu konuşmasında şu noktalara dikkat çekmiştir:

"Bugün Gürcistan'ın iki temel problemi Abhazya ile Güney Osetya'dır. Her iki bölgedeki çatışmaların ardından Abhazya'dan 300 bin, Güney Osetya'dan ise 10 bin Gürcü, Gürcistan'ın başka bölgelerine göç ederek iç mülteci konumuna düşmüşlerdir. Ayrıca sınır bölgesi olan Şatili'den savaşın tekrar başladığı Ekim ayından itibaren 3.400 Çeçen mülteci Gürcistan'a geçmiş, bunlar Çeçen asıllı Gürcü vatandaşların yaşadığı Ahmeta bölgesine yerleştirilmiştir. Halen sınırın Rusya tarafında 200-300 kişi - ki çoğunluğunu kadın, çocuk ve yaşlılar oluşturuyor- Şatili'ye geçmeye çalışmaktadır. Yollar ve köprüler bombalanmış olduğundan Şatili'ye araba ile geçmek mümkün değildir. Daha da zoru Şatili'den Gürcistan'ın iç bölgelerine (mültecilerin yerleştirildiği Ahmeta bölgesine) geçmektir. Ancak sıhhatli insanlar Ahmeta'ya ulaşmayı başarabilmektedir. Çünkü arada 4451 metre yüksekliğinde ve karla kaplı Kafkas dağları vardır. Mülteciler taşımak için helikopter bulamıyoruz. 4 metre kar bulunan ve saat 12.00'dan sonra tipi başlayan Şatili'de zor durumdayız.

Halen İnguşetya'da 220.000 Çeçen mülteci bulunuyor. UNHCR ile birlikte Uluslararası Kızılhaç Teşkilatı bu insanlara yardım etmektedir. Bu yardımlar Rusya Federasyonu Devleti tarafından koordine ediliyor. UNHCR devletlerin rızası ve izni ile sınırları geçip yardım yapabilmektedir.

Ahmeta bölgesine geçen mültecilere soba, yer yatağı, battaniye, gıda yardımı ve sıhhi yardım yapıldı. Bölgede 3.500-4.000 mülteci bulunmaktadır. Bu sayının 5.000'i geçmesi durumunda zorluklar başlayacaktır."

UNHCR'nin teknik yetersizliğinin gündeme getirilmesi üzerine Menemencioğlu, Komiserliğin devletlerin yardımları ile ayakta kaldığını, devletlerin de insani yardım için bağış yapmakta fazla istekli olmadıklarını belirtmiştir. 1950 yılında UNHCR kurulurken İkinci Dünya Savaşı'ndan kaynaklanan mülteci sorununa çözüm bulmak amaçlandığını, yapılan planlara göre 3 yıl içerisinde mülteci sorunun çözülmüş olacağını, Komiserliğin görevinin de bitmiş olacağını düşündüklerini, ancak iç mülteciler dışında halen dünyada 17 milyon mülteci olduğunu, zaman zaman güç koşullarda çalıştıklarını ifade eden Menemencioğlu bazı konularda heyetimize abartılı ve yanlış bilgi vermiştir.

2. Mülteciler ve İskan Bakanı Valerin Vashakidze

(10 Aralık 1999, Cuma)

TBMM Heyetinin Bakan Vashakidze ile yaptığı görüşme çok olumlu bir havada geçmiştir. Heyet Başkanı Dr. Sema Tutar Pişkinsüt'ün Gürcistan'daki Çeçen mültecilerin durumu ve Gürcistan iç hukunda meydana gelebilecek sıkıntılarla ilgili sorusunu cevaplayan Bakan tarihçi olması nedeniyle olaylara farklı bir gözle baktığını söylemiştir.

Heyetimizin Mülteciler ve İskan Bakanı Valerin Vashakidze ile Görüşmesi

Bakan, Gürcü milletinin 200 yıldır kuzey komşusundan bağımsız olmaya çalıştığını, bugün bunun gerçekleştiğini, maddi olanaksızlıklara rağmen mutlu olduklarını belirtmiştir. Vashakidze konuşmasında şu hususlara dikkat çekmiştir:

"Biz Rusya'nın kim olduğunu iyi biliyoruz. Dolayısıyla gerçeğin ne olduğunu da iyi biliyoruz. Tanrı bizim Kuzey Kafkasya ile komşu olmamızı istedi. Çeçen tarafında terörist insanlar olabilir. Nitekim Abhazya'daki çatışmalara katılan Çeçenler olmuştur. Ancak Gürcü halkı teröristlerle göçmenleri birbirinden iyi ayırdediyor. Biz komşularımızın yaptığı gibi mültecilere kapılarımızı kapatamayız. İmzaladığımız uluslararası anlaşmalar da mültecilere kapılarımızı açmamızı gerektiriyor. Bizim durumumuz pek iyi değil. Abhazya ve Osetya'daki olaylar sonucu topraklarımızın yüzde 25'ini kaybettik. Ülkemizde 282.000 iç mülteci çok zor koşullarda yaşıyor. Bunlardan 130.000'i evsizdir. 8 Aralık itibriyle Gürcistan'da 3.583 Çeçen göçmen vardır. BDT ülkeleri arasında vizesiz geçiş imkanı olduğundan belki bir o kadar da mülteci statüsü taşımayan insan vardır.

Göçmenlerin sayısının artması durumunda komşu ülkelerden yardım talep edeceğiz. Savaşın Gürcistan'a sıçraması Rusya'nın çıkarınadır. Zaten birkaç defa Şatili'yi bombaladılar. Rusya Hükümeti, Devlet Başkanımızdan buradaki Rus üslerinin Çeçenlere karşı kullanılmasını istedi ancak Devlet Başkanımızı bu isteği reddetti. Geçmişteki yanlış tutum ve davranışlarına rağmen Çeçenlerin bugün onlar için yaptıklarımızı anlayacaklarını umuyorum."

Başkan Pişkinsüt, Gürcistan devletinin fedakarlığını çok iyi anladıklarını ve takdir ettiklerini, bunun 21. yüzyıla yakışan bir hümanist anlayış olduğunu belirterek Sayın Bakan'a verdiği bilgilerden dolayı teşekkür ettikten sonra şunları söylemiştir:

"Özellikle açık ve değerli bilgiler vermelerinden dolayı teşekkür ediyoruz. Hem bir tarihçi olarak olayları değerlendirmesi nedeniyle de ayrıca çok mutlu olduk. Çeçenistan'ın bu durumu karşısında, Gürcistan devletinin hakikaten çok fedakarlık yaptığını, kendi olanaklarının dışında olanakları insanca geliştirmiş olduğunu çok açık bir şekilde gördük. Biz de, bu konuyu Komisyonumuzda partilerüstü bir anlayışla ele alıyoruz. Bütün arkadaşlarımız farklı partilerde olmasına rağmen, son derece net bir şekilde görüş birliği içindeyiz. Elbette, bütün komşularımızla, Rusya federasyonu da dahil olmak üzere, hem ekonomik anlamda hem dostluk anlamında ilişkilerimiz mevcut. Burada, bir yanda 21 inci yüzyıla hiç yakışmayacak bir insanlık dışı olay devam ederken, diğer yandan da, Gürcistan devletinin içinde 21 inci yüzyıla yakışacak şekilde bir hümanist yaklaşım söz konusu. Önümüzdeki günlerde geri döndüğümüz zaman, salı günü, Parlamentomuzda Gürcistan'ın bu durumu, ayrıca Çeçenistan'daki olaylarla ilgili bir görüşme yapacağız. Yarın Şatili bölgesinde, pazar günü Pankisi bölgesinde görüşmeler ve incelemelerde bulunacağız. Ayrıca, pazartesi günü de Sayın Shevardnadze bizleri kabul edecekler.. Misyonumuzu sadece yurt içinde değil, yurt dışındaki insan hakları savunucularına da bu olayları anlatarak tamamlamak istiyoruz.

Bize zaman ayırdıkları için teşekkür ediyoruz. Sonuna kadar, Türkiye Parlamentosu İnsan Hakları Komisyonu, Çeçenistan'daki olaylar bitinceye kadar izleme kararı almıştır."

Bakan tekrar söz alarak mültecilerin sayısının artması halinde çaresiz kalacaklarına dikkat çekmiştir.

3. Parlamento Başkan Vekili Eldar Shengelaia

(10 Aralık 1999, Cuma)

Parlamento Bakan Vekili Shengelaia heyeti kabulünde yaptığı konuşmada karşılıklı dostluğun önemini vurguladıktan sonra:

"Biz, birçok defa Parlamentoda Türk heyetlerini ağırladık; görüştük. Devlet adamları ve diğer önemli insanlarla görüşme yapmıştık. Türkiye Cumhurbaşkanı bizi ziyaret etti. Parlamentomuzda konuşma yaptı. Tüm bunlar, ülkelerimiz arasında dostluk ve işbirliğin gelişmesi için altyapı oluşturmaktadır. Yabancı ilk lider olarak Gürcistan'ı Sayın Demirel ziyaret etmiştir; biz, bunu hiçbir zaman unutmayız. O zaman da Parlamentomuzda konuşma yapmıştır. O zaman, kendisi, Başbakanken bizi ziyaret etti, 1992 yılında. Ülkelerimiz arasında anlaşma yapıldı, çerçeve anlaşması ve bundan itibaren her sene ülkelerimizi yaklaştıran süreçler gelişmektedir ve ülkelerimiz arasında bir köprü inşa eden süreçler ortadadır. Gürcistan genç ve bağımsız bir ülke olarak çok zor bir yoldan geçti. Şimdi de pek iyi bir durumda değiliz; ama, bizim için en zor dönemde Türkiye'nin bize yaptığı yardımı hiçbir zaman unutmayız ve bu aşamada, ilişkilerimizde hiçbir gölgenin olmadığını söyleyebiliyoruz.

Heyetimizin Parlamento Başkan Vekili Eldar Shengelaia Tarafından Kabulü

Ülkelerimiz arasındaki ilişkilerin gelişmesinden biz son derece memnunuz. İstanbul zirve toplantısında alınan kararlar çerçevesinde ilişkilerimizin gelişmesini beklemekteyiz. Bizim beraber gerçekleştireceğimiz çok ciddi projeler vardır. Sayın Büyükelçi'ye de çok büyük teşekkür etmek istiyorum. Türk Büyükelçiliğiyle bizim ilişkilerimiz son derece verimlidir, yapıcıdır ve tüm fikirlerimizi ve sorunlarımızı birbirimize anlatıyoruz ve bu şekilde bu konuları çözme imkânlarımız oluyor. Bizim, ilişkilerimizin çerçevesinde, yapmamız gereken diğer şeyler de vardır; ama, bu ortak çalışmalar, Gürcistan ve Türkiye'nin beraber yapacağı çalışmalar, sadece bizim ülkelerimizin menfaatlarına değil, tüm dünya politikasının menfaatıdır. İlk önce tabii ki, Bakü-Ceyhan boru hattının inşası. Türkmenistan'dan, Türkiye'ye tabii gazın ulaştırılması. Kars-Tiflis demiryolu inşası projesi. Üçüncü sınır kapısının açılması; bu, üçüncü olacak, iki sınır kapısı daha açılacak. Batum Havaalanının modernizasyonu ve rekonstrüksiyonu ve Parlamentomuzda çifte vergilendirmeyi önleme konusu görüşülmektedir.

Ayrıca, bizim ve Türkiye'nin enerji sistemlerinin yakınlaştırılması konusunda çalışmalarımız var. Bugün, Gürcistan'da enerji kıtlığı var ve Türkiye'de de enerji talebi çoktur. Ama, Gürcistan'da, hem Türkiye'nin hem Gürcistan'ın taleplerini karşılayabilecek Hidroelektrik santrallerinin inşası mümkündür. Gürcistan'da sadece dağ ve su var.

Başka projeler de var, büyük projeler; ama, tabii ki, ekonomi ve kültür alanındaki ilişkilerin geliştirilmesini de isteriz. Gürcistan on senedir bağımsız bir ülkedir ve sınırlarımız açık artık. Eski Sovyetler Birliği dönemindeki duvar kaldırılmıştır; ama, yine de, birbirimizi tanıma açısından kıtlık vardır; özellikle kültür alanında. Bizim Türk Milletine göstereceğimiz şeyler çok ve Türk Milletinden de görebileceğimiz şeyler de çoktur. Eğitim alanında daha fazla işbirliği yapılabilir. Gürcistan'da iki eğitim müessesesi faaliyet göstermektedir ve hem kolej hem Karadeniz Üniversitesi mevcuttur. Ayrıca, bizde Türkoloji alanında çalışan bilim adamlarımız da vardır, Türkoloji fakültelerimiz vardır; Doğu Bilimler Enstitüsünde de özel fakülte vardır. Biz de, Gürcistan'ın kültürünün, tarihinin, halkının Türkiye'de tanıtılmasını istedik. Belki Gürcistan'ın daha istikrarlı, daha huzurlu günlerinde turizm ve insanlar arasındaki değişimi, gençlerin değişimi konusunu da görüşebiliriz, düşünebiliriz. Yani, ilişkilerin sadece siyasî seviyede değil, halklar arasındaki ilişkileri sağlamak amacıyla diğer seviyelerde de gelişmesini istedik. Biz, komşuyuz. Bizde bir söz var: "İyi komşu, uzak akrabadan daha yakındır." Biz komşuyuz, akrabayız; Gürcü asıllı çok Türk vatandaşı vardır Türkiye'de. Bizim dost ilişkilerimizin pekiştirilmesinin her bakımdan faydalı olacağını düşünüyorum.

Birkaç defa Türkiye'ye gittim ve her zaman son derece memnundum ve iyi anılarla buraya döndüm", demiştir.

Komisyon ve Heyet Başkanı Dr. Pişkinsüt, Sayın Shengelaia'nin dostluk mesajlarına aynı sıcaklıkla karşılık verdiği konuşmasında iki ülke ilişkileri ve mültecilerin durumuna dikkat çekmiştir:

"Dost Gürcistan Devletinin, dost Parlamento Başkanvekilliyle de görüşmek bizlere ayrıca bir memnuniyet verdi. Çok zor günler geçirdiklerini ve sadece suyu ve dağı olduğunu söylemiş olduğu Gürcistan'da, aynı zamanda, yürekleri çok geniş, fedakâr ve insan sevgisiyle dolu olan insanların da olduğunu gördük bir kez daha. Zamanında, yönlendirmelere bağlı da olsa, Çeçenlerle ilgili birtakım sorunlar yaşamış olmalarına rağmen, Çeçenlerin yönlendirilmelerine bağlı olarak gelişen sorunlar yaşamış olmalarına rağmen, bugün, 4 bine yakın mülteciyi ve hâlâ daha gelmekte olanları lokmalarını paylaşarak bağırmasına basmış olduklarını görüyoruz. Mülteciler içerisindeki Çeçen grupları olsun, daha önce göçmenler olarak iç mülteci olarak gelmiş olan gruplar olsun, hep Çeçenistan'ın zor koşullarından kaçanlar, gene, Gürcistan'ın zor koşullarında yaşayanlar tarafından kucaklanmış durumda.

Biz, burada, insan hakları açısından Gürcistan'ın bu güç durumuyla ilgilenecek şekilde gelmiş olan dünyadaki devletler arasında ilk parlamento heyetiyiz. Çeçenistan'daki insanlık dışı olayların bir an önce sonlandırılması dışında, Gürcistan Devletine ne şekilde, nasıl yardım edilebileceğini kendi Parlamentomuza ve kendi hükümetimize, kendi devletimize aktaracağız; ama, bunun dışında, esas misyonumuz, dünyadaki bütün insan haklarıyla uğraşanlara ve devletlerin içerisindeki parlamentolara bir an önce buralara gelip, mültecileri ve Gürcistan'ın durumunu, Çeçenistan'daki olayları görmelerini sağlamak olacaktır. .Bu çağrıyı buradan yapıyoruz.

Çeçenistan'dan buraya gelmiş olan mülteciler de dahil olmak üzere, tüm göçmen ve mültecilerin, Gürcistan'ın bütün hukuk kurallarına ve devlet işleyiş kurallarına ve vatandaşlık şartlarına uymaları gerektiğini ve o şartlar içerisinde kalacak şekilde yaşamlarını devam ettirmeleri gerektiğini ve bu konuda da, Gürcistan'a hem ekonomik anlamda hem de onlar konusunda yapılacak yardımlar anlamında da destek olmanın çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Parlamentolar arasındaki ilişkiler ve bu türdeki dostluk heyetlerinin birbirleriyle olan ilişkileri halklar arasındaki kültür birleşimini ve kültürel değerlerin de aktarımını çok daha kolay sağlayacaktır. Ülkeler arasındaki kültürel anlamdaki gelişmeler ve birbirlerini anlama noktaları ülkelerin dostluklarını da çok güçlendirir.

Bütün burada gördüklerimizi, sizlerin sorunlarıyla ilgili olarak göçmenlerin ve mültecilerin konumlarını Parlamentomuza aktaracağız. Bizim için Gürcistan'ın bağımsızlığı, güçlü devlet olması, stratejik konumunun her geçen gün artması, her geçen gün ekonomik anlamda güçlenmesi son derece yararlıdır. Bu, sadece Gürcistan için değil, hem jeopolitik anlamda hem ekonomik anlamda Türkiye için bu böyledir."

Parlamento Başkanvekili Shengelaia iç ve dış mülteciler dolayısıyla Gürcistan'ın karşı karşıya kaldığı zor duruma dikkat çekerek Türkiye'nin yardımını talep etmiştir:

"Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından diğer dünya ülkelerine ve parlamentolarına Gürcistan'a yardım çağrısı yapılırsa -netice itibarıyla Gürcistan'dan bu insanlara bakacaktır- biz çok seviniriz. Bu açıdan, tabii ki, sizin ziyaretiniz çok önemli. Rusya basınında, Gürcistan'ın bu savaştan sonraki ağır durumu hakkında bilgiler çıkmamaktadır; bizim, tüm dünya ülkelerine bu haberleri iletme gücümüz de olmuyor ve yetmiyor. Kış olduğu için, Gürcistan'a geçmek çok zor olmasına rağmen, savaş daha da gelişmektedir, daha da artmaktadır. Geçişin zor olmasına rağmen, göçmenler gene gelecek; göçmenlerin sayısı artacak ve bu yüzden, uluslararası toplumun yardımına çok ihtiyacımız olacaktır. Sosyal açıdan bu insanlara en ufak bir şeyler sağlamanız gerekmektedir. Aksi takdirde, başka türlü gelişmeler başlayabilir; az da olsa bir şeyler sağlamanız gerekir. Karnı aç olan insan çeşitli sorunlar yaratabilir ve oldu böyle bir olay. Bu konunun tarafınızdan incelenmesini ve sizin fikrinizin de ulaştırılmasına çok müteşekkirdir kalırız."

Başkan Pişkinsüt, Gürcistan'ın 1951 ve 1967 Cenevre Anlaşmalarını ve kendi mülteci kanunlarını aynen uyguladığını ve mültecileri kabul etme isteğinde olduğunu çok iyi bildiğimizi; ama, ne olursa olsun, bunun da dayandığı bir sınır ve sıkıntıların hemen arkasından geleceğinin de bilincinde olduğumuzu, Komisyon olarak bu konuyu görüştüğümüzden sonra, hem Rusya'da Duma'ya hem de Çeçenistan'ın biz-zat içerisinde olanları da görmek üzere de iki yere de müracaat ettiğimizi, ayrıca da, bütün Avrupa devletlerinin insan hakları parlamento komisyonlarına, Avrupa Birliği Parlamentosuna Gürcistan'ın bu durumunu ve Çeçenistan'daki olayların durdurulması için girişimde bulunulması yönünden yazılı olarak uyarımızı, isteğimizi belirttiğimizi söyleyerek heyetin hassasiyetine dikkat çekmiştir.

4. İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Elena Tevdoradze

(10 Aralık 1999, Cuma)

Başkan Tevdoradze ile görüşme iki ülkenin insan hakları komisyonlarının çalışmaları hakkında fikir alışverişinde bulunma açısından verimli geçmiştir.

Heyetimizin İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Elena Tevdoradze ile Görüşmesi

Gürcistan'da seçimler yeni yapıldığından Parlamento ve dolayısıyla Komisyonlar yeni yeni oluşma aşamasındadır. Geçen dönem alt komite statüsünde olan Gürcistan İnsan Hakları Komisyonu'nun bu bağlamda yeni bir yapılanma içerisinde olduğu görülmüştür. Başkan Tevdoradze komisyon çalışmaları ile ilgili şu bilgileri vermiştir.

"Alt komitenin eski ismi Hapishane Sistemi ve Tutuklular Hakları idi ve amacı hapishane sisteminin yapılması ve İçişleri Bakanlığı'ndan, hapishane sisteminin Adalet Bakanlığı'na geçirilmesi idi. 1 Ocaktan itibaren kanun yürürlüğe girecek ve Adalet Bakanlığı'nın sorumluluğunda olacak. Hapisane sistemi, İçişleri Bakanlığı'ndan Adalet Bakanlığı'na geçiyor. Bu, sadece bir bakanlıktan bir bakanlığa geçiş değil, daha medeni ve gelişmiş yöntemlerin hapishanelerde uygulanması öngörülmektedir.

Yeni dönemde hedeflenen temel çalışma alanları sivil toplumun inşası ve tabii ki, insan hakları. Burada özellikle çocukların sorunları, kadınların sorunları, yurt dışında oturan Gürcistan vatandaşlarının hakları ve basınla ilişkiler önem verilen konulardır."

Başkan Pişkinsüt konuşmasında TBMM İnsan Hakları Komisyonu'nun kuruluşu, yapısı ve amaçları hakkında bilgi vermiştir:

"Biz, çalışmalarımızı yurt içinde ve yurt dışında üç ana temel üzerinde yapıyoruz; esas temel, insan hakları ve insan hak ve özgürlüklerinin temel kavramdaki yapısı. Bu bağlamda, hem bedensel yönden temel özgürlükler hem de ifade ve düşünce yönünden temel özgürlükleri yurtiçi yurtdışı değerlendirmek üzere... Tabii ki, cezaevleri, polis sorgu yöntemleri hep bu konular içerisinde değerlendirilmektedir."

İkinci olarak siyasal haklar adı altında parti kurma, partiler içerisinde çalışma, özgürlükleri yaşatma biçimi, dernek ve sivil toplum örgütleri, örgütlenme hürriyetleri şeklinde topladığımız grup.

Üçüncü olarak da, sosyal haklar adı altında kadın, çocuk, özürlü ve birtakım sosyal alanlardaki çalışmaların insan değerinin değerlendirilmesine yönelik çalışmalar.

Çeçenistan'la ilgili olan olayları Parlamento Komisyonumuz çok net olarak gündemine aldı; iki üç kez yaptığı toplantılar sonucunda da hem burada yerinde görmek hem de Dumada Parlamentoda görüşmek, aynı zamanda, Çeçenistan için bir değerlendirme yapmak üzere sonuçta, bunun yanı sıra da bütün Avrupa Parlamentosunun ve Avrupa'daki devletlerin insan hakları komisyonlarına da buradaki olayları duyurmak ve aynı zamanda olaylar konusunda kamuoyunun dikkatini çekmek üzere yazılarını yazdı; o amaçla da şu anda burada bulunuyoruz.

Kadın, çocuk ve sivil halkın toptan yok edilmelerine neden olacak şekilde şiddete maruz bırakılması, özellikle, savaşta bizzat sivil insan hakları ihlalinin olması ve bugün, Gürcistan Devletinin çok büyük bir fedakârlıkla gelen mültecilere sahip çıkması bizi etkileyen konular olmuştur.

Gürcistan Devletinin ve özellikle de sade vatandaşların, gerek kamp yerlerinde mültecileri bağırılarına basmaları, gerekse lokmalarını onlarla paylaşmaları yapılabilecek en büyük fedakârlıkların içerisinde; tüm devletlerin bunu görmesi lazım. Her devletin kendisine yetecek kadar olabilecek ekonomik koşulları olduğunu da biliyoruz; buradaki ekonomik koşullar çerçevesinde, bu konunun bir sınır içerisinde dayanılır olduğunu da görüyoruz. Ayrıca, Çeçenistan'dan gelen mültecilerin Gürcistan'ın iç hukuk kurallarına, yasalarına uygun yaşayıp yaşayamayacakları veya o konuda belirecek olan zorlukların da Gürcistan Devleti için ayrıca bir zorluk olduğunu da farkındayız. 282 000 civarında Abhazya'dan gelen iç göçmen, onun yanı sıra da 3-4 bin civarında Çeçenistan'dan gelenler bir devlet için ve o devletin halkı için oldukça zor koşullar yaratır.

Yarın Şatili bölgesine, sınıra, ertesi gün de Ahmeta'ya gideceğiz; ondan sonra da, salı günü, tüm gördüklerimizle birlikte, Gürcistan Devletinin fedakârlıklarıyla birlikte, ne yapılabilir, nasıl yaklaşılabilir, dünya kamuoyu nasıl oluşturulabilir; bunun tartışmasını Parlamentomuza taşıyacağız".

Başkan Tevdoradze Başkan Pişkinsüt'ün mültecilerle ilgili söylediklerine katıldığını belirtip şunları söylemiştir:

"Kadınlardan bahsettiniz ama, aynı şekilde yaşlılar ve barışı isteyen gençler de söz konusudur. Maalesef, Gürcistan hükümeti öyle bir durumda kaldı ki, teröristleri yardımda suçlamasınlar diye gençleri alamıyor, göçmen olarak kabul edemiyor. Gürcistan'a gelen Çeçen göçmenler çok zor durumdadır; ama, bizim oradaki halkımız da çok zor durumda. Gidince Şatili'ye gidince bizzat göreceksiniz, orada bir katastrof söz konusu ve maalesef, insanî yardım için şu aşamada uluslararası kurumlara başvuramıyoruz. Uluslararası yar-

dım, uluslararası normlardan, ilkelerden dolayı bunu yapma hakkımız yok; çünkü, hiçbirimiz göçmenlerimiz değil, bizim vatandaşlarımız değil. Ama, emin olun, bizim halkımız, bu insanlarla en küçük lokmayı bile paylaşır. Çünkü, bu insanlar hakikaten çok zor bir yoldan geçtiler, cehennem gibi bir yoldan.

Siz, çok büyük bir insanî hareketi üstlenmiş oluyorsunuz, ben bunu selamlıyorum. İnsan Hakları koruyucusu olarak size her zaman destek vermeye hazırız; çünkü, insan haklarının koruyucusunun sınırları olmaması lazım."

Komisyon ve Heyet başkanı Dr. Pişkinsüt insan hakları ile ilgili evrensel birtakım normlara atıfta bulunarak şunları söylemiştir:

"Dünyadaki insan haklarını evrensel boyutuyla yaşatırken, bence, insan savunucularının dikkat etmesi gereken üç nokta var: Ne olursa olsun, insan haklarını siyasallaştırmamak lazım. Ne olursa olsun, insan haklarını rant dağıtır hale getirmemek lazım. Ne olursa olsun, insan haklarını başka ülkelerin üzerine ambargo uygulayacak şekilde bir baskı aracı yapmamak lazım.

Sadece ve sadece insan değeri üzerinden, insanın tüm dünyada en önemli varlık olduğu bilinciyle insana yaklaşmak ve birbirimize destek olmak zorundayız.

Türkiye Cumhuriyeti olarak, daima özgürlüklere, ülkelerin sınır bütünlüklerine ve ülke vatandaşlarının onurlarına çok saygılıyız. Bütün bunların dışında, Gürcistan Devletinin de jeopolitik ve stratejik noktadaki yerleşimi, hem Türkiye için hem de Gürcistan için son derece önemlidir. Bunu da yürekten paylaşıyor ve destek olmak istiyoruz."

Heyet üyesi DYP Sinop Milletvekili Kadir Bozkurt'un Çeçenistan'daki olayları kendi Meclislerinde gündeme getirme konusunda bir çalışmaları olup olmadığı soRusuna cevaben Bayan Tevdoradze, komisyonları daha yeni oluşturulduğu için, daha çok organizasyon konularıyla meşgul oldukları için henüz çalışmaya başlayamadıklarını, ancak bir açıklama yaptıklarını, Gürcistan'a karşı Rusya basını tarafından açılan savaş hakkında Parlamentonun da bir açıklaması olduğunu, Şatili ve Omalo bölgelerinin bombalandığını, bunun, bir korkutma ve tehdit anlamını taşıyan bir olay olduğunu, Çeçen milletine, Çeçen halkına Gürcistan tarafından az yardım yapılması amacıyla yapıldığını, Ama, Gürcistan Devlet Başkanının bir kararı olduğunu ve bu karara dayanarak, Gürcistan'ın bu mağdur insanlara, kendi evlerini terk etmek zorunda kalan insanlara kapılarını açtığını, komite olarak bu konu üzerinde çalışmaları na devam edeceklerini, fikir ve düşüncelerini gayet açık ve net şekilde açıklayacaklarını söylemiştir.

5. Parlamento Başkanı Zurab Zhvania

(10 Aralık 1999, Cuma)

Parlamento Başkanı Zhvania heyeti kabulünde yaptığı konuşmada dostluk mesajları vermiştir. Heyeti kabulünde Gürcistan Parlamentosu İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Bayan Elena Tevdoradze de hazır bulunmuştur.

"Türkiye Büyük Millet Meclisinden dostlarımızla görüşmek bizim için memnuniyet vericidir. Çünkü, biz, kardeş ülke parlamentoları arasındaki ilişkilerin geliştirilmesine çok büyük önem atfetmekteyiz. Bildiğim kadarıyla, sizin ziyaretinizin amacı gayet somuttur; Çeçenistan'la ilgili çok üzücü olayları incelemek için geldiniz."

Başkan Pişkinsüt de kabul için teşekkür ettikten sonra heyet ve komisyon hakkında bilgi vermiştir. Ardından ziyaretin asıl amacına değinen Dr. Pişkinsüt şunları belirtmiştir:

"Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu olarak, Çeçenistan'daki olayları yakından takip ediyoruz. Üç defa yaptığımız toplantılardan sonra, olayları yerinde görme kararı aldık. Bu bağlamda, kaygıyla karşıladığımız insan hakları ihlallerini ve endişelerimizi Avrupa devletlerinin tüm insan hakları komisyonlarına ve Avrupa Birliği Parlamentosuna bildireceğiz."

Duma Parlamentosuyla görüşme isteğimizi, ayrıca bizzat Çeçenistan'ın içerisinde olayları yerinde izleme isteğimizi Rusya Federasyonuna bildirdik. Avrupa'daki diğer ülkelerin parlamento komisyonlarına da beraber gidelim teklifini yaptık.

Bu bağlamda, jeopolitik konumuyla, stratejik konumuyla, dost ülkenin, dost parlamentosunu ziyaret etmek ve Gürcistan Devletinin şu anda mültecilerle ilgili sorunlarını yerinde görmek için buraya geldik ve ilgiyle karşılandık. Herşeyden önce, destek ve yardımları için, bizleri ağırladıkları için teşekkür ediyoruz.

Yarın, Şatili bölgesine, sınıra, pazar günü de Ahmeta bölgesindeki mültecilerin bulunduğu yerlere gideceğiz. Abhazya nedeniyle, iç mültecilerden 282 bin kişinin, Çeçen mültecilerden 3 800 kişinin -hâlâ, Şatili sınırında bekleyen ilave 400 kişi olmak üzere- Gürcistan'da tüm vatandaşlarca kucaklanması, lokmalarının onlarla bölüşülmesi, gerçekten, en büyük yardım ve insan haklarının dünyaya duyurulması için örnek bir davranıştır.

Bu konuda, Sayın Mülteci ve İskan Bakanı ve Sayın İnsan Hakları Komisyonu Başkanıyla görüştük, hem ekonomik anlamda destek sağlayabilmek hem sorunları çözümlenebilmek hem de gelen Çeçen mültecilerin mümkün olduğunca Gürcistan Devletinin hukuk kuralları içerisinde yaşayabilmelerinin sağlanması esas amaç olmalıdır.

Her şeyden önce de, Rusya Federasyonunun, Çeçenistan üzerinde yaptığı işlerin durdurulması gerekir. Döndüğümüz zaman, salı günü, Parlamentomuzda, Çeçenistan olaylarıyla ilgili bir genel görüşme yapılacaktır. Ayrıca, hem hükümetimiz hem de Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları komisyonu olarak, biz, sonuna kadar, Çeçenistan'daki olaylar bitene kadar bu konuları takip etmek kararındayız ve elimizden geldiği kadar, burada gördüklerimizi ve Gürcistan Devleti'nin fedakârlıklarını tüm dünyaya anlatmak istiyoruz."

Başkan Zhvania da Çeçenistan olaylarıyla ilgili olarak ellerinden geleni yapmaya ve destek vermeye hazır olduklarını, söylenenlere tümüyle katıldığını belirtmiştir:

"Söylediklerinizin altına imza atabiliriz. Bizim, tutumlarımız da, sorunlara bakış açımız da birbirine çok yakındır. Bu çok tabii bir şeydir; çünkü, Kafkasya'yı az çok bilen insan, Çeçenistan'daki olayları korkunç görüyor. Tabii ki, Gürcistan, Türkiye gibi, terörizme, ne şekilde olursa olsun, karşıdır. Teröristlere karşı Rusya Hükümetinin aldığı sert tedbirleri biz selamlıyoruz; ama, Çeçenistan'daki olaylar ve bu saldırılar neticesinde mağdur kalan sivil insanlar terörizmle mücadele çerçevesi dışına çıkıyor. Çeçenistan'da insanî facia söz konusudur ve bu olaylar hepimizi çok üzüyor.

İnsanî yardımların yapılması açısından, Gürcistan'ın imkânları çok kısıtlıdır. Söylediğiniz gibi, imkânlarımız ölçüsünde, birkaç bin insanı ağırlamaya çalıştık; umarım, sizin, durumu yerinde inceleme imkânınız olacak. Sizden haberleri aldıktan sonra, umarım görüşmelerimize devam edebiliriz. Umarım, Cumhurbaşkanımızla da görüşmemiz olacak. Cumhurbaşkanımızın bu kararı, sizin bu ziyaretinizin önemini vurgulamaktadır."

6. Gürcü Kadınlar Barış ve İşbirliği Vakfı Başkanı Nanuli Shevardnadze

(13 Aralık 1999, Pazartesi)

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu heyeti, Gürcü Kadınlar Barış ve İşbirliği Vakfı başkanı, Devlet Başkanı E. Shevardnadze'nin eşi Nanuli Shevardnadze ve diğer yetkililer ile Vakıf merkezinde görüşmüştür. Bayan Shevardnadze'ye heyeti kabulü için teşekkür eden Komisyon Başkanı Dr. Sema Tutar Pişkinsüt, Komisyonun Çeçenistan'da geçen olayları gündemine aldığını, yerinde incelemeler yapıp bir halkın toptan yok edilmesinin önlenmesi için girişimde bulunmak amacıyla bölgeye geldiklerini, Şatili ve Ahmeta bölgelerindeki mültecilerle görüşüldüğünü belirtmiştir. Ayrıca Çeçenlerin Abhazya'daki olaylara karışmalarına rağmen Gürcistan devletinin mültecilere yaklaşımının, lokmalarını o insanlarla paylaşmalarının örnek bir davranış olduğunu ve bunu bütün dünyanın bilmesini istediklerini, bu fedakarlığı TBMM'nin 14 Aralık'taki toplantısında gündeme getireceklerini, Rusya'nın savaştan vazgeçmesi ve Çeçen halkının yurdunda mutlu yaşamasının sağlanmasının gerektiğini ifade etmiştir.

Heyetimizin Gürcü Kadınlar Barış ve İşbirliği Vakfı Başkanı Nanuli Shevardnadze ile Görüşmesi

Konuşmasına "terörist halk yoktur" ifadesiyle başlayan Bayan Shevardnadze dünya toplumunun savaşın sona erdirilmesine katkıda bulunması gerektiğini belirtmiştir. Bayan Shevardnadze ayrıca: büyük bir savaş geçirdiklerini, Çeçenlerin de bu savaşa katıldıklarını, ancak buna rağmen her Çeçen teröristtir diyemeyeceklerini Abhazya'da büyük bir facia olduğunu, Gürcü halkın evlerini terkettiğini fakat hiçbir zaman Çeçen halkını suçlamadıklarını belirtmiştir.

Abhazya'daki olaylar başladığında kış mevsimi olduğunu, kar yağdığını, insanların elbisesiz, hiçbirşeysiz yollara döküldüklerini, aralarında hamile kadınlar ve çocukların da bulunduğu birçok insanın ha-

yatını kaybettiğini, yine de Çeçen milletini suçlamadıklarını, kadın ve çocukları öldürebilen teröristlerin psikolojik bakımdan sağlıklı olduklarının düşünülmemeyeceğini, savaşlarda esas belirleyicilerin siyasetçiler olduklarını, tarih boyunca savaşları siyasetçilerin başlattıklarını, eziyeti sivil halkın çektiğini, öte yandan savaşları bitirenlerin de siyasetçiler olduğunu, Abhaz topraklarının tarihçiler ve uzmanlar tarafından Gürcü toprağı olarak tespit edildiğini, bölgede Abhazların da yaşadıklarını ancak toprağın Gürcü toprağı olduğunu, ayrıca Gürcülerle Abhazların geleneklerinin birbirine çok yakın olduğunu, ortak evlilikler bulunduğunu, ancak siyasi yönlendirmeler sonucu bir savaş histerisi başladığını, geçmişte Almanya'da da benzer olaylar olduğunu ifade ettikten sonra,

Çeçen milletinin çok iyi bir millet olduğunu, kurtuluş savaşlarının asırlardır devam ettiğini, ancak sonuç alınmadığını, bugün Çeçenistan'ın Rusya sınırları içerisinde olduğunu, savaşın ardından birçok kadın, çocuk ve yaralının sınırlarına geldiğini, onlara hayır denemeyeceğini, imkanları ölçüsünde onları kucakladıklarını, Çeçen-Rus savaşında haklı-haksız aramanın zor olduğunu, Rusya'daki patlamaların da acı olduğunu, ancak kimin yaptığını bilmediklerini söylemiştir.

Bu bağlamda TBMM Alt Komisyonunun ziyaretinizi önemsediklerini, savaşın durdurulmasını tüm dünyanın istediğini, derneklerinin isminden de anlaşılacağı gibi herkese barış götürmeyi, insanlar arasında sevgi bağları oluşturmayı amaçladığını, vurgulamıştır.

Başkan Pişkinsüt; 21. yüzyıla girerken kimin haklı kimin haksız olduğuna demokratik yollarla karar verilmesi gerektiğini, uluslararası hukuk kavramları ve anlaşmaların bu şekil vahşi savaşı durdurmak için var olması gerektiğini, dünya milletlerinin insan hakları ortak paydasında anlaşmaları gerektiğini ve bir halkın toptan katledilmesinin hiçbir gerekçe ile açıklanamayacağını ifade etmiştir. Bayan Shevardnadze cevaben kanunun üstünlüğünü sağladığı için demokratik sistemin daha iyi olduğunu, 21. yüzyılda sorumluluk sahibi ülkelerin dünyadaki barışı sağlamak için daha çok çaba göstermeleri gerektiğini, sivil toplum örgütlerine daha çok önem verilmesi gerektiğini belirtmiş, siyasetçilerin savaştıkları şeylerin bir çocuğun gözyaşları kadar önemli olmadığını, 21. yüzyıla girerken seyrettiği görüntülerin kendisini çok üzdüğünü, bunun son olmasını ve barışın sağlanmasını umduğunu, bilimin çok hızlı geliştiğini, belki yeni yüzyılda insanların birbirlerine sevgilerini arttıracak bir ilaç bulunabileceğini, belirtmiştir.

Başkan Pişkinsüt bu acıların tekrar yaşanmaması için devletlerin hızlı bir şekilde gerekli tedbirleri alması gerektiğini söylemiştir. Başkan Pişkinsüt ayrıca Bosna'da gecikerek gelen barışın çok acı günlerin yaşanmasına neden olduğunu ve bu tür olayların bir daha olmaması, Çeçenistan'da da hızla barış ortamının gelmesi temennisinde bulunmuştur.

Bayan Şevardnadze'nin 21. asrın barış asrı olması, bunda kadınların da önemli rol oynaması temennisine katılan Başkan Pişkinsüt kadınların sevgi için hep mücadele edeceklerini, bu azmi ellerinde tutmak için aslında yeterli güce sahip olduklarını belirtmiştir.

Heyet üyesi ve İstanbul Milletvekili Mustafa Baş'ın vakfın faaliyetlerine ilişkin soRusunu cevaplayan Bayan Shevardnadze, uluslararası bir dernek olduklarını, Türkiye dahil birçok ülkede temsilcilikleri olduğunu, yoksullara, çocuklara, yaşlı hastalara, özellikle yaşlı akademisyen ve bilimadamlarına yardım ettiklerini, lösemi, verem ve psikolojik rahatsızlıkları olan çocukları tedavi ettirdiklerini, yılbaşında sağır ve kör çocuklar ile hasta çocukları ziyaret edip onlara hediyeler vermeyi planladıklarını söylemiştir. Ayrıca 2-3 ayda bir 40 kişilik doktor grupları ve sağlık ekiplerini çeşitli bölgelere göndererek hastalara yardım ettiklerini söylemiştir.

Eşi ve Gürcistan Devlet Başkanı E. Shevardnadze'ye yapılan terörist saldırılara atfen Bayan Shevardnadze, terörizmin ne kadar acı olduğunu kimsenin kendisi kadar bilemeyeceğini ifade etmiştir. Türk halkına selam ve iyi dileklerini gönderen Bayan Shevardnadze, terörsüz bir gelecek umudunu yineleyerek konuşmasını bitirmiştir. TBMM Heyeti Başkanı Pişkinsüt de dost ülkenin dost parlamenterleri olarak kendilerine her zaman destek olacaklarını, ayrıca kendilerini Türkiye'de görmekten onur duyacaklarını belirtmiştir.

7. Devlet Başkanı Eduard Shevardnadze'nin Heyeti Kabulü

(13 Aralık 1999, Pazartesi)

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu heyeti Gürcistandaki incelemeleri sırasında Devlet Başkanı Shevardnadze tarafından kabul edilmiştir. Devlet Başkanı Shevardnadze şu konulara değinmiştir:

Heyetimizin Devlet Başkanı Eduard Shevardnadze Tarafından Kabulü

"Türkiye ile ilişkileri önemsiyoruz. AB'ye bir adım daha attığınız için sizi tebrik ederiz. Bu fiilen üyelik anlamına geliyor. Sizin adaylığınız bizim adaylığımızdır. Sizin AB'ye yaklaşmanız bizim de yakınlaşmamız demektir. Bu süreçte Cumhurbaşkanı Demirel'in rolü çok büyüktür. Sayın Demirel'in Cumhurbaşkanlığı Türkiye için bir şanstır.

Abhazya ile ilgili problemlerimizi biliyorsunuz. Oradan gelen 300 bin göçmene Çeçenistan'dan gelenler de eklendi. Teröristlere karşı nerede olurlarsa olsunlar sıkı tedbirler alınmalı ve yok edilmelidirler. Ancak sivil insanların öldürülmesi çok acıdır ve gün geçtikçe de öldürülen sivillerin sayıları artıyor. Zavallı insanların çoğu bizim sınırlarımıza akın etmeye başladı. Kafkasya'nın bizim tarafımızda birkaç Çeçen köyü var. Biz onlara "kisti" diyoruz. Bu köylerde 10-12 bin arası nüfus yaşıyor. Savaştan kaçan 6-7 bin kadın ve çocuğu o köylere yerleştirdik. Göçmen akını devam ediyor. Gelen halk da geri dönmek istemiyor. Olayların ne zaman biteceğini kimse bilmiyor. Biraz uzar. Azerbaycan sınırının kapalı olduğunu söylüyorlar. Bu durumda sınırları nasıl kapatabilirsiniz? Yarın özel bir heyetle elimizde var olan gıda maddelerini bölgeye gönderiyoruz.

Şunu bilmenizi isterim. Abhazya'daki olaylarda Çeçenler en çok bize karşı savaştı. Binlerce kişi kurşuna dizildi. Fakat biz olaya başka gözle bakıyoruz. Bunları yapanlar sivil insanlar değildi. Biz bu insanları aynı teraziye koyamayız. Rusya terörist ile sivil halkı ayırd etmiyor. Savaş devam ederse ne yaparız bilmiyorum. Otellerimiz, misafirhanelerimiz bizim mültecilerimiz tarafından işgal edildi. Avrupa Konseyine yazılar yazıyoruz, haberleşiyoruz, yardımlarını rica ediyoruz. Belki siz de onlarla diyaloglarımızda yardımcı olursunuz.

Kayıplar çok fazla. Bölgeden ne kadar sivil insan çıkartılırsa kayıplar o kadar azalır. Mas-hadov'la belli bir diyalogumuz var. Bizim yaptıklarımızı biliyor. Savaş herhalde çabuk bitmez."

Heyet başkanı Dr. Sema Tutar Pişkinsüt, heyeti kabul ettikleri ve Şatili'ye ulaşımını sağladıkları için Devlet Başkanına teşekkür edip yapılan çalışmalar hakkında bilgi vermiştir:

"Komisyonda Çeçenistan'daki olayları 21. yüzyılda sivil halkın toptan yok edilmesi olarak değerlendirdik ve olayları kınayan bir bildiri yayınlayıp Avrupa devletlerinin parlamentolarına, Avrupalı bazı sivil toplum örgütlerine gönderdik. Duma ile görüşme isteğimizi Rusya Federasyonu-na ilettik. Sivil toplum örgütlerine beraber hareket etme teklifinde bulunduk. Olayları yerinde gör-mek için buraya geldik."

Gürcistan'ın kendi iç mültecilerinin yanı sıra Çeçenistan'dan gelenleri kaldırmasının zorlu-ğunu gördük. Rusya'nın yaptığı vahşeti sivillerin ağzından öğrendik. Gelmemizin en büyük yara-rı Gürcistan devletinin önemli bir insanlık görevi yaptığını tüm dünyaya duyurmak olacaktır. Prog-ramın verimli geçmesinde zat-ı alilerinizin katkılarının çok büyük olduğunu biliyoruz. Burada Gür-cistan devletinin üç büyük sorununu tespit ettik. Birincisi göçmen akınına daha ne kadar dayanı-labileceği, diğeri gelenlerin Gürcistan'ın hukuk kuralları içinde nasıl yaşayacakları ve sonuncusu da durumun böyle devam etmesi halinde Rusya'nın Gürcistan'a karşı tavrının ne olacağıdır."

Güçlü bir Gürcistan, Kafkaslardaki barış açısından çok önemlidir. Halk tarafından sevilen bir lider ile tanışmaktan onur duyduk. TBMM'nin yarınki oturumunda (14 Aralık 1999) gözlemlerimizi di-le getireceğiz. Türkiye Cumhuriyeti ve Parlamentosu Gürcistan devletinin her konuda desteklen-me-si için işbirliğine hazırdır. İlişkilerimiz ve dostluğumuz devamlı olacaktır."

Shevardnadze deprem dolayısıyla Türkiye'nin durumuna çok üzüldüklerini, göçmenlerin durumu ile ilgili TBMM'nin açıklamalarının önemli olacağını, Cumhurbaşkanı Demirel'in ikili ilişkilerin gelişmesinde önemli rol oynadığını ve bu vesile ile kendisine en iyi duygularının iletilmesinden memnun olacağını be-lirtmiştir. Shevardnadze'nin "Bugün Demirel'siz bir Türkiye düşünmüyoruz" sözü üzerine Başkan Piş-kinsüt "Biz de Shevardandze'siz bir Gürcistan düşünmüyoruz" demiştir.

Heyetimizin Devlet Başkanı Eduard Shevardnadze Tarfından Kabulü

8. Gürcistan'daki Türk İşadamları Heyeti

(13 Aralık 1999, Pazartesi,)

Büyükelçilik binasında yapılan toplantıya İlhan Candemir (Ericsson), Emre Dördüncü (THY), Haldun Targan (Tekfen), Yaşar M. Güven (Saktur Ltd.), Ömer Alibaşloğlu (Algaz Mutfak Cihazları A.Ş.), Kenan Yıldırım (Oba Dış Ticaret Ltd.), Erdoğan Güner (Türkiye Emlak Bankası A.Ş. Tiflis Şubesi), Azmi Gürler (Delta Ltd.), Hasan Çelik (KVK A.Ş.), Osman Turan (Turkcell), Esat Temimhan (Turkcell), Aydoğdu To-ker (Şişecam) katılmışlardır.

İşadamları genellikle şu sorunlara dikkat çekmişlerdir:

- * Gürcistan ciddi bir enerji sıkıntısı yaşamaktadır. Akşam olunca başkent Tiflis dahil ülkenin neredeyse tamamında elektrikler kesilmektedir. Devlet elektrik parası toplayamamaktadır. Buraya hibe olarak yapılacak bir elektrik santrali Türkiye'nin nüfuzunu arttıracaktır.
- * Bölgede büyük bir turizm potansiyeli vardır. Türkiye bu potansiyelin değerlendirilmesinde öncülük yapabilir.
- * Türkiye, Rusya'dan sonra ikinci büyük tehlike olarak görülmektedir. Sanatsal ve kültürel ilişkiler artırılarak bu anlayışın önüne geçilmelidir.
- * Eximbank kredileri geri dönüşü olan verimli sektörlerle verilmelidir.
- * 1.2 milyar dolarlık ticaret hacminde Türkiye'nin payı yüzde 20'dir.
- * Türkiye'den ilk etapta çok düşük kalitede tüketim malları gelmiştir. Şimdi iç piyasada kaliteli Türk ürünleri Avrupa veya Japon malı diye satılmaktadır. Gürcistan'a gönderilen mallarda bir kalite standardı oluşturulmalıdır.
- * Tiflis'te bir Türk süpermarketi açılması için Büyükelçiliğin girişimleri vardır. Ancak bu konuda görüşülen şirket işi ağırdan almaktadır. Şimdilerde Danimarkalı bir şirket, Tiflis'te mağaza açmak için Gürcistan ile anlaşmıştır.
- * Ulaşım kolaylığı için acilen Poti-Trabzon ve Poti-İstanbul feribot seferleri konulmalıdır.
- * Sarp ve Posof Türközü gümrük kapılarında rüşvet çok yaygın durumdadır. Gürcistan içinde Gürcü polisi, Sarp-Samsun güzergahında da Türk polisi rüşvet almaktadır.
- * Gürcistan, Çıldır gümrük kapısının açılmasını desteklemektedir. Çünkü Acara sınırları içinde bulunan Batum'daki kapıdan gümrük geliri alamamaktadır. Bayındırlık Bakanlığı'nın Hazine'ye yazdığı yazıda 20 milyon doların yeterli olduğu belirtilmiştir. Bu kapı acilen açılmalıdır.
- * Irak'tan mazot gelirken, Artvin'den izin verilmemektedir. İşadamları, bir yandan PKK para kazanırken bir yandan da Artvin halkı cezalandırılıyor yorumunu yapmışlardır.
- * Sınır ticareti çok hafife alınmıştır. Kaymakamlıktan alınan bir belge yeterli görülmüştür. Bu da asıl işi ticaret olmayan birçok kişinin sınır ticaretine girişmesine, birçoğunun başarısız olmasına ve sonuçta sınır ticaretinin yozlaşmasına yol açmıştır.
- * İşadamları ayrıca THY'nin TSİ 22.45-04.00 arası olan uçuş tarifesi ve fiyatların pahalılığından şikayet etmiştir.

B. Alt Komisyon Üyelerinin Çeçen Mültecilerin Bulunduğu Kamplarda Yaptıkları İncelemeler

Alt Komisyon üyeleri çalışmaları sırasında Gürcü yetkililerle yapılan görüşmelerin ardından olayları yerinde görmek amacıyla 11-12 Aralık tarihlerinde Çeçen mültecilerin barındırıldıkları kamplarda incelemelerde bulunmuştur.

1. Şatili Bölgesindeki Çeçen Mülteci Kampındaki İncelemeler

(11 Aralık 1999, Cumartesi)

Başkent Tiflis'te yetkililerle görüşen heyet mültecilerin yoğun olarak yaşadıkları köyleri ziyaret ederek yerinde inceleme yapma fırsatı bulmuştur. Heyet üyelerinin soruları üzerine mülteciler şu bilgileri vermiştir:

"Buraya yürüyerek geldik. Biz sivil halkız, savaşıyoruz; buna rağmen, bizi yok etmeye çalışıyorlar. Bizim Ruslarla hiçbir mücadelemiz olmadı; ama, buna rağmen, bizi yok etmeye çalışıyorlar. Bir oğlumu öldürdüler, üç çocuğum daha orada kaldı. Şehirin her tarafı sürekli bombalanıyor. Her türlü silahla saldırıyorlar. Bunlar sivil halk veya asker diye bir ayırım yapmıyorlar. Bir asker bile bulunmayan köyleri bile yok ediyorlar. Esir alınanlardan hiç kimse serbest bırakılmadı. Köylere saldırıyorlar, saldırıdan sonra köyde sadece yıkılan evler, köprüler, binalar kalıyor. Ayrıca, Rusya, Çeçenistan'ın kendi sınırlarına dahil olduğunu iddia ederek, bütün silahları kullanıyor. Biz eğer Rusya dahilindeyse, niye bizi öldürüyorlar o zaman? Bizi öldürmeye kalkanlar, diğer adamlara neler yapabilirler...

Teröristler her yerde olabilir. Rusya'da da vardır, Türkiye'de de vardır; biz terörist görmedik, biz sivil halkız. Rusya'nın hava kuvvetleri komutanı 2.000'e yakın teröristin yok edildiğini söyledi; ama, bunların o öldürdükleri arasında hiçbir terörist yoktu, hepsi sivil halktı. Hiçbir savaş kuralına uyulmuyor. Rusların elinden kaçabilen yok. Yakaladıklarını öldürüyorlar.

Heyetimiz Şatili'deki Mültecilerle Beraber

Çeçen Mültecilerin Zor Koşullardaki Durumu

Ruslar, ölülerin bile iade edilmesi için fidye istiyorlar. Şehir ölülerle dolu, ölüleri köpekler yiyorlar. Hiç kimseyi sağ bırakmıyorlar. Sürekli bombalıyorlar. Gürcistan'a geliyorduk biz, her gece en az 4-5 araba yok ediliyordu. Bütün Çeçen mülteciler adına sizden bir şey rica ediyorum, erkek ve kadınlar arasında ayırım yapmasınlar, hepimizi içeri alsınlar. Normal bir savaş olsaydı bu savaş, silahlarımız olsaydı, belki biz de savaşabilirdik. Bu savaş hiçbir savaş kuralına uymuyor.

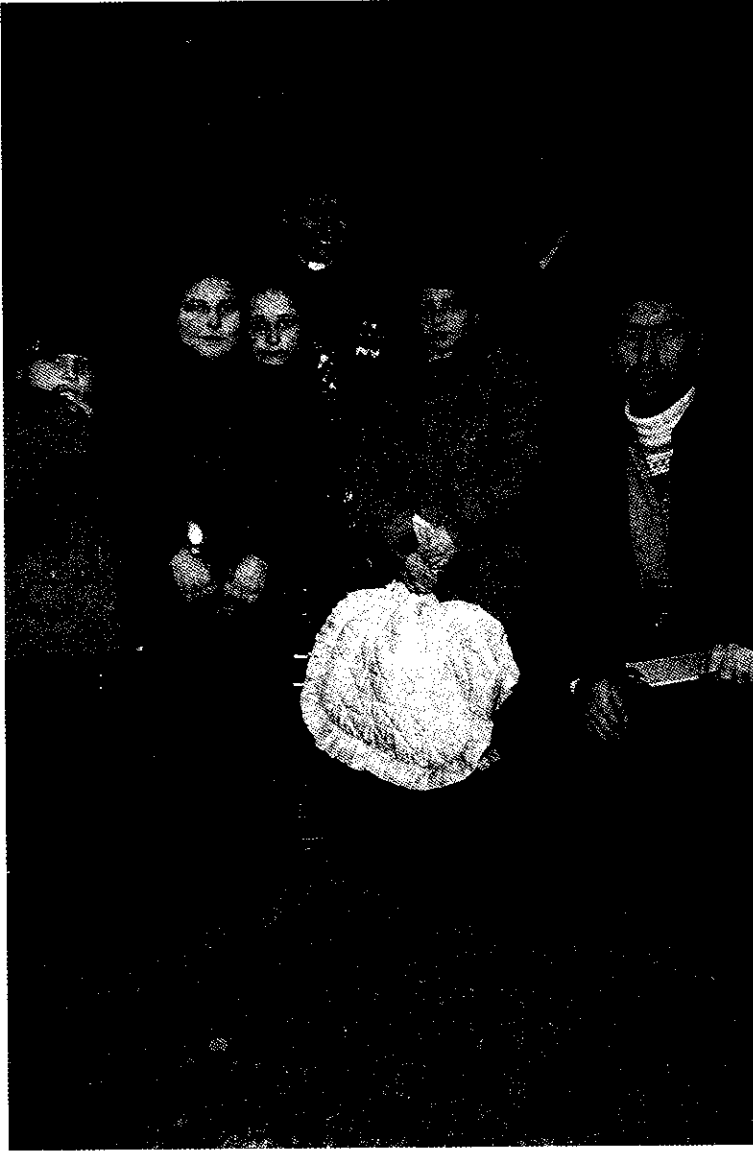
Biz, inançlarımıza göre ölülerimizi aynı gün gömüyoruz; ama, şu anda bunu yapamıyoruz, çünkü mezarları bile bombalıyorlar. Eğer Ruslar normal bir şekilde savaşsa, biz 20 sene bile savaşabiliriz. Toprak toprak isimli bir füzeleri var. Bizim füzelerimiz yok, onun için iyi savaşamıyoruz.

Korktuğumuz için buralara geldik. Bizim izlenimini uyandırmak istemiyoruz. Biz, artık bu savaşlardan bıktık. Beş tonluk bombalar atıyorlar üstümüze, her şeyi yıkıyorlar. Yaptıkları için Gürcistan devletine teşekkür ediyoruz. Biz bu yollara hayat yolları adını verdik. Gürcülere borçlu olduğumuzu biliyoruz, teşekkür ediyoruz; ama, bizim istediğimiz bir şey var, erkekler ile kadınlar arasında bir ayırım yapmasınlar, herkesi alsınlar."

TRT muhabirinin sorusu üzerine bir değerlendirme yapan Başkan Pişkinsüt:

"21 inci yüzyıla girerken insanların bu hale getirilmesinin, özellikle sivil halkın, kadınların, çocukların bu denli ıstırap içerisinde olmalarının, bombalanmalarının, patika yollarından, dağların arasından buralara gelmek zorunda kalmalarının insanlık açısından son derece ayıp olduğunu, Gürcistan devleti elindeki imkanların çok yetersiz olmasına rağmen bunları buradan transfer etmeye çalıştığını bu olayı bütün dünya devletlerine duyurarak, onları dikkatini bu bölgeye çekmek için burada bulunduklarını söylemiştir. Bölgeyi ziyaret eden ilk parlamento heyeti olduklarını söyleyen Başkan Pişkinsüt tüm parlamentolara, ayrıca, parlamentoların insan hakları komisyonlarına, buradaki olayı siyasal olarak değerlendirmeden, insan boyutuyla bakarak yardım etmeleri "

çağrısında bulunmuştur.

Heyetimiz Evlerinden Ayrılmak Zorunda Bırakılmış Çocuklarla

Kadınlar ve çocuklarla ilgili bir soru üzerine Başkan Pişkinsüt durumlarının çok kötü olduğunu ancak, yine de çok dirençli olduklarını, bu kadar yolu gelmiş olmalarına rağmen, hayatta kalmanın mutluluğunu yaşadıklarını ama orada kalanları, özellikle erkekleri çok merak ettiklerini, şehrin her yerinin bombalandığını ve şehir halkının bu bombaların ne kadar sağ kalırsa o kadar kalabildiğini, şurada bulunan herkesin de, kendi içlerinde, ya eşini, ya çocuğunu kaybetmiş olduğunu, 21 inci yüzyılda bunun durdurulması gerektiğini belirterek bütün dünya devletlerini, AGİT'i ve Avrupa Birliğini ve bütün Avrupa'daki komisyonları, bu insanlık dramı için buraya davet ediyoruz demiştir.

Başkan Pişkinsüt mültecilerin durumuyla ilgili yaptığı tespitlerde; genel anlamıyla bakınca, birinci derecede moral bozukluğu ve çok büyük korku olduğunu, çok büyük endişe taşıdıklarını, ileriye dönük yaşamları hakkında en küçük bir umutlarının olmadığı ve toptan halkın yok edilmesine yönelik bir saldırıyla karşı karşıya kaldıklarının tamamen bilinci içinde oldukları ve buna inandıklarını, hiçbir kabahatleri olmadığını, savaşı kendilerinin de istemediğini, böyle bir şey olsa bile bu kadınların ve çocukların bu hale niçin getirildiğini sorduklarını ve bunun üzüntüsünü yaşadıklarını söylemiştir.

2. Ahmeta Bölgesindeki İncelemeler

(12 Aralık 1999, Pazar)

12 Aralık Pazar günü Ahmeta bölgesindeki Çeçen mültecilerle görüşen heyet mültecilerin sorunlarını dinlemiştir. Görüşmelerde Çeçen mültecilerin Gürcistan devleti ve halkına yardımlarından dolayı minnettar olduğu görülmüştür. Mülteciler Şatili sınırında çok bekletildikleri, Ruslar tarafından işkenceye uğratıldıkları, genç erkeklerin Şatili'den Ahmeta'ya gitmelerine izin verilmediği konusunda şikayette bulunmuşlardır. Açlık sorunları olmadığını belirten mülteciler savaşın bir an önce bitmesi ve memleketlerine geri dönme isteğinde olduklarını söylemişlerdir. Bir mülteci de hastaların durumunu ve ABD'den gönderilen ilaçların havaalanında bekletildiğini gündeme getirerek yardım talep etmiştir. Mülteciler, iş imkanlarının olmadığını, her şeylerini yerel halkın verdiğini, okul olmadığı için çocuklarını okula göndere-mediklerini, Rusların yasaklanmış silahlar kullandıklarını, Tiflis'teki hastane kayıtları incelendiğinde bunun doğru olduğunun görüleceği, soykırım yaptıklarını, sadece kendileri için değil Gürcistan için de endişe duyduklarını, Türkiye ve başka ülkelere gitmek istediklerini dile getirdiler.

Heyetimizin Ahmeta'da Yerleşmiş Çeçen Mültecilerle Görüşmesi

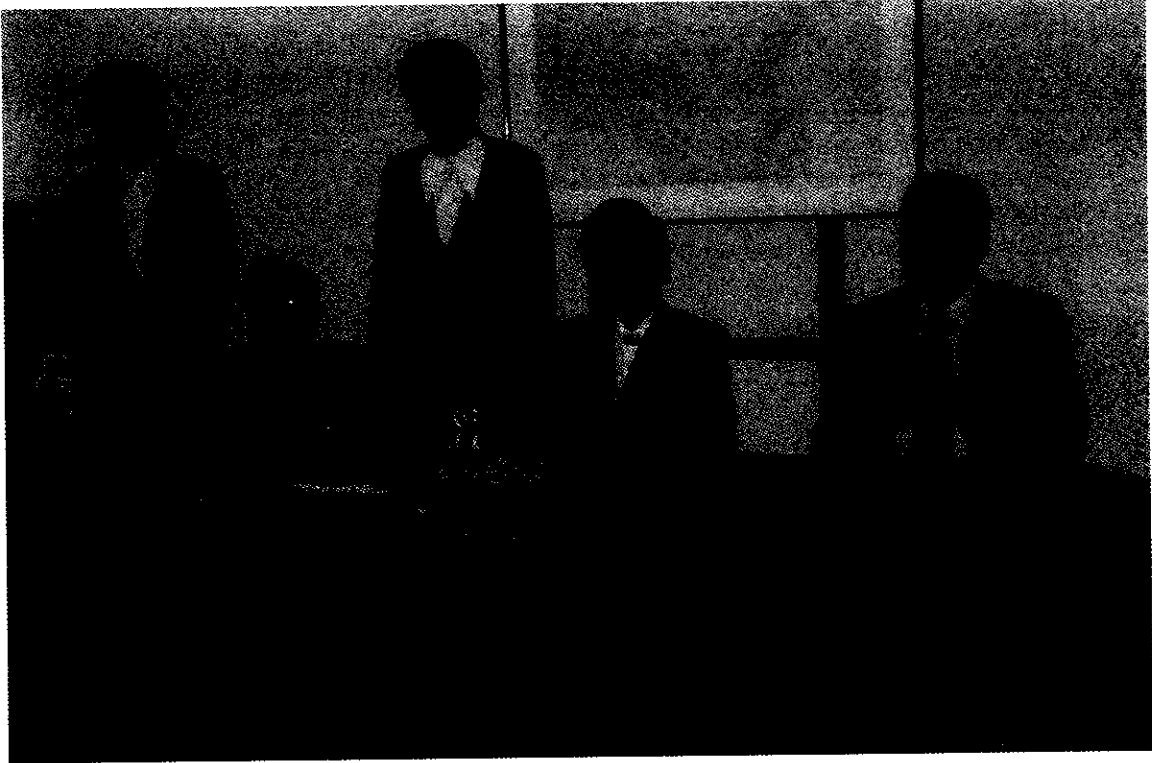
Mülteciler ayrıca yaklaşık 100 civarında tüberkülozlu hastalarının olduğunu, sağlık ve tedavi koşullarının yetersiz olduğunu, ABD kaynaklı olmak üzere değişik kuruluşlardan, Müslüman cemiyetlerden de yardım aldıklarını, birinci derecede Almanya'ya, ikinci derecede Türkiye'ye ve son olarak da Azerbaycan'a gitmek istediklerini, Gürcistan Devletinin kendilerine yaptıklarından çok memnun olduklarını belirtmişlerdir.

Başkan Pişkinsüt durumu yerinde incelemek için bölgeye geldiklerini ve ellerinden geleni yapacaklarını belirterek Ahmeta bölgesindeki incelemeleri bitirmiştir.

C. 10 Aralık İnsan Hakları Günü Nedeniyle TBMM Alt Komisyon Heyetinin Tiflis Büyükelçiliğinde Yaptığı Basın Toplantısı

(10 Aralık 1999, Cuma)

Çeçenistan'daki olaylar ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin imzalanmasının 51. yıldönümü nedeniyle, Büyükelçilikte bir de basın toplantısı düzenlenmiştir. Toplantıda Başkan Dr. Sema Tutar Pişkinsüt TBMM heyetini basın mensuplarına tanıttıktan sonra her iki konuda bilgi vermiştir. Basın toplantısını yerli ve yabancı birçok basın mensubu izlemiştir.

Heyetimizin Tiflis Büyükelçiliğinde Yaptığı Basın Toplantısı

Başkan Pişkinsüt konuşmasında şunları dile getirmiştir:

"Değerli basın mensupları, bundan sonraki konuşmamın içerisinde, 10 Aralık gününün özelliğine ait mesaj vermek istiyorum. Bugün, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin imzalanmasının 51 inci yıldönümünü kutluyoruz. Çok uzun bir süredir dünyada var olan insanlık âlemi, İnsan hakları konusundaki yazılı bildirgesini çok yeni bir tarihte, sadece 50 yıl önce yazılı metne dökebilmiştir. Her insan hakları savunucusu çalışanın ve komisyonların yaptığı gibi, biz de Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu olarak, her yıl bugün hem basın toplantısı yapar hem de bir bildiri yayınlarız. Bu yılki, 10 Aralığı burada mesajlandırmak istedik; çünkü, öğrendiğimiz kadarıyla, bütün dünyadaki ülkelerin parlamentoları ve komisyonları içerisinde, parlamento heyeti olarak, mültecilerle

görüşmek ve olayları değerlendirmek amacıyla Gürcistan'a gelen ilk heyet bizim komisyonumuz oldu.

İnsan hakları kavramı, dünyadaki evrenselliği ve küreselleşmeyi en iyi şekilde değerlendiren ve en iyi şekilde yaşatan bir kavramdır. Her geçen gün gelişen, statik olmayan bu kavramı, bütün ülkeler, sadece kendi insanları için değil, dünyadaki diğer ülkelerin insanları için de düşünmeli ve bu konuyu yerleştirebilmelidir. Elbette her ülkenin içerisinde insan hakları ihlalleri konusunda birtakım sıkıntılar yaşanabilmektedir. Ancak, önemli olan, ülke vatandaşlarının birey olarak, hangi ülkede olursa olsun, evrensel garantiler altına alınmış olan insan haklarından yararlanabilme hakkına kavuşmalarıdır. Devletleri de, vatandaşları için uluslararası hukuk çerçevesinde ve uluslararası insan hakları garantileri çerçevesinde belli yerlere müracaat ediyor diye endişe duymamalıdır. Burada önemli olan, devletlerin ve ülkelerin, insan hakları evrensel garantileriyle ülke vatandaşlarına sağlanan her türlü desteği ve yaklaşımı, kendi ülkeleri içerisindeki hukuk kuralları ve kendi ülkeleri içerisindeki uygulamalarıyla yerleştirebilmeleridir.

Değerli basın mensupları, savaşların bizzat kendileri, barış ortamının ortadan kalkmasıyla birlikte insan hakları ihlalleri yaratır. Çok kısa bir zaman aralığı içerisinde dünya Kosova'daki olayları gördü, Kosova'daki rahatsızlıkları, kadınlara ve çocuklara uygulanan muameleleri çok açık bir şekilde yaşadı. Bugün, Çeçenistan'daki olayları da izliyoruz ve basına yansıdığı kadarıyla görebildiğimiz yönüyle, son derece üzüntü verici manzaralarla karşı karşıyayız. Yüzlerce insanın öldürüldüğü, sivil halkın ve hiç ayırım yapılmaksızın çocukların, kadınların ve kaçmakta olan kişilerin öldürüldüğü ve şiddetle başbaşa bırakıldığı ortamları izlemekteyiz. İnguşetya bölgesine geçen iç mülteciler dışında, bizzat Gürcistan'a gelen mültecilerin de durumları ortadadır. Elbette ki, ülkeler kendi içişlerinde serbest ve özerktirler, özgürdürler; ancak, hiçbir hedef ayırmaksızın, bütün sivil halkın yaşadığı bölümler de dahil olmak üzere herkesin bombalanabildiği ve herkesin büyük çoğunluk olarak öldürülebildiği alanda, hiçbir şekilde, insanların öldürülmesine yönelik bir mazeret ortaya konulamaz. Yoksul, sivil, masum veya suçlu halkın, özellikle kadın ve çocukların öldürülmesinin de önünde bir mazeret olması asla düşünülemez. Yine, basına yansıdığı kadarıyla, dünya haberlerine geçen konularda, Çeçenistan'la ilgili değerlendirmelerde, suçlu kesimin fazla olduğu, bunların bir kısmının mafyayla ilişkili olduğu, bir kısmının terörist olarak değerlendirildiği şeklinde yazılar görmekteyiz; ancak, toplumların tümüne şamil olacak şekilde, bu tür değerlendirmelerin, o toplumlara şiddet uygulanmasını ve insanların öldürülmesini gerektirdiğini hiçbir şekilde düşünmüyoruz.

Çeçenistan'dan Gürcistan devletine geçen yaklaşık 3 400 kişinin, cumartesi ve pazar günleri gitmek istediğimiz kamp bölgelerinde, Gürcistan vatandaşları tarafından kendi evlerinde ağırlandıklarını, bazı evlerde 20-25 civarında Çeçen mültecinin bulunduğunu öğrendik. Bu noktada, bütün dünyanın dikkatini, Gürcistan'ın misafir etmekte olduğu mültecilerle ilgili zor koşullara çekmek istiyorum. Yine, kendileri de çok zor koşullarda olan bu insanların misafirperverlikleri karşısında, Çeçenlere kucak açmaları, onları insanî bir şekilde barındırmalarındaki zorlukları bütün dünya ülkelerinin hissetmesini ve onlara yardımcı olunmasını hepimizin sağlaması gerektiğine inanıyorum. Ayrıca, Çeçen mültecilerin de, o zor koşullarında kendilerine kucak açanlara karşı minnet borçlarını ve değerlendirmelerini de her zaman için yaşatacaklarını, içlerinde sevgiyle saklayacaklarını, ona göre bir yaşam biçimi geliştireceklerine inanıyorum.

Şu anda Grozni'de devam eden olaylar nedeniyle Shatili bölgesine gelmiş olan ve dağlarda bekleyen, çoğu kadın ve çocuk olan, yeni giriş yapan kişilerin durumunu da dünyanın dikkatine sunmak istiyorum, onların yardıma ihtiyacı olduğunu düşünüyorum.

Ülkeler, kendi içlerindeki demokrasiyle, barış yollarını anlaşmalarla yaşatırlarken, ülkelerarası diyaloglarla belli güvenlik ortamlarının sağlanması ve ülkelerarası demokrasiyle de savaşların önlenmesi gerektiğine inanıyoruz. Bu konuda da en büyük ihtiyacımız açıklık, dürüstlük ve bilgi olmaktadır. Buradaki sübjektif kavram olan dürüstlük, sadece ve sadece, insanın insan değerinin korunması üzerinde herkesin anlaşabilmesi ve herkesin, bu konuda kendisini bir kez daha tartması gerektiğidir.

İnsan haklarını evrenselleştirip küreselleştirirken, bir yandan rant dağıtır hale getirmekten, bir yandan siyasallaştırmaktan, bir yandan da ülkelere baskı oluşturmaya yönelik yapmaktan uzaklaştırmalıyız.

Sözlerimi, Gürcistan Devletinin şu anda bize göstermiş olduğu ilgiden, siz değerli basın mensuplarının bu toplantıya katılmasından dolayı teşekkür ederek bitirmek istiyorum. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin en önemli savı olan, insanlık ailesinin tüm üyelerinin özünde bulunan onurunu, eşit ve ayrılmaz haklarını tanımanın, dünyaya özgürlük, barış ve adalet getirmenin temeli olduğuna hepimizin bir kez daha yürekten inanması gerektiğini belirtmek istiyorum.”

Daha sonra basın mensuplarının soruları cevaplandırılmıştır. Basın mensupları Abhazya'dan göç eden iç mülteciler, Abhazya'daki savaşa katılan Türk vatandaşları, Türkiye'deki Kürtlerin hakları, Çeçenistan'daki olaylarla ilgili Türk hükümeti ve parlamentosunun tavrı, Türkiye'nin Çeçen göçmen kabul edip etmeyeceği, Şatili'ye gitmek için helikopter temin edilip edilmediği, Azerbaycan'ın göçmen kabul etmeme politikası, göçmenlere somut bir yardım yapılmasının planlanıp planlanmadığı, Çeçenistan ile Kürt sorunu arasında bir benzerlik olup olmadığı, Öcalan'la ilgili karar ve idam cezasının iptali konusunda da bir çalışma olup olmadığı konusunda sorular sormuşlardır. Başkan Pişkinsüt sorulara verdiği cevaplarda şu hususları dile getirmiştir:

“Gürcistan'da, evlerini terk eden kişilerin, göçmenlerin olduğu yerlere de gitmeyi düşünüyoruz. Hem kampların bulunduğu vadilere hem de daha sınıra kadar gitme planımız var. O konuyu da çok net olarak inceleyeceğiz; ayrıca, Gürcistan Devletinin bize vereceği her türlü bilgiden de yararlanmaya çalışacağız.

Burada, iki noktayı ayırmak gerektiğine inanıyorum. Bir ülkeye, bir başka ülkeden, o ülkenin maddî olanakları da çok yeterli olmadan –gerek ekonomik anlamda gerek barınma anlamında– gelen kişiler, elbette ki, o ülke insanları için büyük bir yükür. Ayrıca, hukuk düzeni bakımından ve hukuk düzenine gelecek olan etkiler bakımından, suç ve suçluluk kavramları bakımından da ayrı bir statüde incelenmesi gerekir. Dikkat edilirse, sözlerimizin başında, bütün dünyayı, Gürcistan'a gelen bu kişilere yardım dışında, Gürcistan'ın kendi koşulları içerisindeki zorluklarıyla ilgilenmek üzere de davet ettik. Bu, konunun bir tarafıdır; ama, bu, gelmiş oldukları ülkede, sivil halka şiddetin toptan uygulanmasının bir mazereti değildir.

Abhazya savaşı içerisindeki Türk vatandaşlarının olup olmadığı konusunda da; savaşa kim katılırsa, kim yanlışlık yaparsa, kimde sorunlar varsa, toplumların, devletlerin açıkça bunları değerlendirmesi ve bir daha bu tür hataların yapılmaması için de gerekli önlemlerin alınması hepimizin isteğidir.

Türkiye, bütün Parlamentosu ve bunun yanında hükümetiyle birlikte, özellikle sivil halka şiddete ve öldürülmeye maruz bırakılacak şekilde, topluca yapılacak olan her türlü konunun bir an önce çözümlenerek engellenmesi taraftarıdır. Bilindiği gibi, AGİT İstanbul toplantısında da bu konu gündeme getirilmiştir. Defalarca da Türkiye, komisyonlar olarak ve hükümet olarak bu türdeki açıklamalarını devam ettirmektedir. Parlamentomuz da, salı

günü, Çeçenistan'daki olayları görüşmek üzere toplanacaktır. Ayrıntıları, desteği, yardımı, ülkeler arasındaki görüşme koşulları, elbetteki ülkeler arasındaki koşullara bağlıdır. Biz, parlamento heyeti ve İnsan Hakları Komisyonu olarak, bu konunun özellikle kadın, çocuk ve sivil halka yapılanların, bir an önce ve demokratik yollarla, konuşularak önlenmesinden yanayız.

Türkiye Cumhuriyeti büyük bir devlettir. Biz, devletimiz adına, burada, göçmenlerin alınıp alınmayacağı konusunda bir karar veremeyiz; ancak, devletimiz, her türlü koşulda yardım etmeyi bir insanlık borcu bilir ve bunu da, dünyadaki diğer devletlerin de bu konuya yaklaşarak, insan hakları açısından ele alınması gerektiği şeklinde de ifade ederek söylüyoruz. Nitekim, çok üzücüdür ama, sadece ve sadece, dünya devletlerinin içerisinde, bunca gündür devam eden olaylara, 3 400 - 3 500, hâlâ kapıda bekleyen yüzlerce kişiye rağmen, ilk kez parlamento heyeti olarak gelen, Türk heyetidir.

Rusya Federasyonu, Gürcistan ve etrafımızdaki diğer ülkeler, Türkiye'nin birbirinden ayırmadığı ve birbirine tercih etmediği komşularıdır. Bizim buradaki incelemelerimiz, gelmiş olan kadın, çocuk, diğerlerinin ıstıraplarıyla ilgili incelemelerdir. Gürcistan Hükümetinin burada bulunduğumuz süre içinde bize yaklaşımı için her zaman teşekkür ediyoruz; ama, biz, Shatili ve Pankisi bölgelerine gideceğimizi ümit ediyoruz ve bunun için de programımız içinde değerlendirmelerimiz var. Türkiye'den de herhangi bir şekilde Silahlı Kuvvetlerden helikopter temini diye bir şey şimdilik söz konusu değildir.

Helikopterle ilgili olan çalışmaların ne aşamada olduğunu bilmiyorum. Yarın, öbür gün bunu göreceğiz, değerlendireceğiz; ama, gideceğimize inanıyorum. Ayrıca, Rusya Federasyonuna, Duma'yı da ziyaret ederek parlamentolararası görüşme talebimiz ve bizzat, Rusya Federasyonundan da yine, Çeçenistan'a gitme talebimiz de oldu; Ankara'dan gerekli müracaatlarımızı yaptık ve haber bekliyoruz. Rusya Parlamentosundaki seçimler nedeniyle biraz yazışmalar gecikiyor ama, cevap alacağımızı ümit ediyoruz.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları Komisyonu, Meclis içindeki iç komisyonlar arasında, kendi kanunuyla kurulmuş tek komisyondur. Bunun anlamı, hükümete ve diğer bürokratik yapılara bağlı kalmaksızın, komisyonumuzun 25 üyesi, gündemine hangi maddeyi almak ve görüşmek isterse o madde üzerinde görüşür ve çalışır. Bu bağlamda, savaş hali gözümüzün önünde, kadınların ve çocukların çok zor koşullarda olduğunu gösterecek bir biçimde, hele hele bazı görüntülerde, ayaklarından tanklara bağlanarak bu şekilde sürüklenen insanların görüntülerini de görmekte olduğumuzdan, Komisyonumuz Çeçenistan üzerinde yoğunlaşmıştır. Daha önce de, Kosova'daki, Bosna'daki, Kuzey Irak'tan gelen göçmenlerle ilgili çalışmalarda da heyetlerimiz bu çalışmaların içerisine karışmış ve göçmenlerle görüşmüşlerdir. Göçmen almak, kabul etmek, ülkeler için çok kolay değildir. Siyasallaştırmamanın dışında, ekonomik koşulların da gerçekten objektif bir şekilde değerlendirilmesi gerekir. Biz, birebir, insan hakları konusundaki yaklaşımdan dolayı önceliği Çeçenistan'a verdik.

Yardım konusunda, Parlamentomuzun salı günü yapılacak olan toplantısında, hükümetin bu konudaki düşüncelerinde, bizim de aktaracaklarımızla birlikte, ne tür destekler çıkacağı ve dünyanın AGİT eliyle de -çünkü, AGİT'in de Çeçenistan'a gitme isteği var- buradaki yardımlaşma kampanyasına ne şekilde katılacağı önümüzdeki günlerde belli olacaktır.

Bu bağlamda, İsveç ve Almanya'da da göçmenlerle ilgilenen bakanlıklarla görüşmelerimiz ve o bölgelerdeki göçmenlerle ilgili çalışmalarımız da daha önce olmuştur.

Azerbaycan konusundaki göçmen yapısını komisyonumuz içerisinde, biz, döndükten sonra bir kez daha değerlendiririz. Gündeme alınıp alınmama veya insan haklarının acil bir şekilde korunmasında sorun olup olmadığını bir kez daha kendi aramızda değerlendiririz.

Çeçenistan'daki olayların Kürt sorunu ile benzerliği konusunda bunun çok dikkatli incelenmesi gerektiğine inanıyorum. Çünkü, çok açık bir biçimde, hiçbir ilgi olmadığını düşünüyoruz. Çünkü, Çeçenistan, daha önceden özerkliği ve cumhuriyet olarak değerlendirilmesi yapılmış bağımsız bir ülke görünümündedir. Ancak, Kürtler Türkiye Cumhuriyetinin birinci sınıf vatandaşdır. Birtakım sıkıntılar olabilir; ama, böyle bir sorun söz konusu değildir. Aynı bir cumhuriyet değildir. Çeçenistan cumhuriyeti daha önceden Rusya Federasyonunun da imza koyduğu bir deklarasyonla, anlaşmayla oluşturulmuştur. Dinleri aynı değildir, kendi yapıları, cumhuriyetleri, sınırları farklı iki devlettir Rusya ile. Türkiye Cumhuriyetimizin sınırları içerisinde PKK adı altında son zamana kadar gelen terör örgütü, Türkiye'de yaşayan Kürtlerin kendisi değildir, Kürt vatandaşlarımız değildir. PKK ile yapılan mücadelede, toptan bir halkın yok edilmesi, toptan sivil halka, kadına, çoluğa çocuğa, kendi bütün yasalarımıza göre birinci sınıf vatandaşımız olan Kürtlerin kendisine uygulanan bir şiddet hareketi söz konusu değildir. Tam aksine, PKK tarafından, bizzat o yörede yaşayan Kürt vatandaşlarımıza karşı geliştirilen şiddet olaylarının engellenmesidir. Televizyonlarda, orada yapılan mücadelenin içerisinde, o insanların ne kadar zor koşullara düştüklerini ve onbeş senedir bu mücadelenin sivil halka saygı duyularak ve onları koruyarak yapıldığını dünyaya anlattığımızı bir kez daha ifade etmek isterim.

PKK, bilindiği gibi, uluslararası alanda, hem Avrupa'daki tüm devletler tarafından hem de Amerika tarafından uluslararası da kabul edilmiş bir terör örgütüdür. 21 inci yüzyılda, dünya insan haklarını her bir bireyine eşit olarak verebilme imkânı ararken, terörle mücadele konusunda da el ele verecek şekilde birtakım gelişmelere açık çalışmalar yapmaktadır. PKK ile birlikte ve Öcalan'la birlikte, dünya, bir kez daha, terör örgütlerini, başka ülkelerde siyasal amaçlı olarak kullanmanın, o ülkelerin insanlarına farklı şekillerde devletlerarası baskı yapmanın ne kadar yanlış olduğunu bir kez daha gördü. Öcalan konusunda şunu söyleyebiliriz: Türkiye Cumhuriyeti en adil biçimde yargılamasını yapmış, kendi iç hukuk kuralları içerisinde gereken cezasını vermiş; ancak, henüz daha iç hukuktaki konu devam etmektedir; ama, yargılamanın sonucu ve yapılan yargılama şekli arasında hiçbir kurum ve kuruluşun ve Türkiye'deki hiçbir vatandaşın bir şüphesi yoktur, bunu da zaten dünya böyle kabul etmiştir. Bağımsız yargı içerisinde.

Bizim komisyonumuzun çalışması olarak değil; Türkiye Cumhuriyeti, Avrupa Birliğine girmeden önce, biliyorsunuz, uzun bir süreçtir, Avrupa Birliğiyle ilgili birçok konuyu, sözleşmeleri kabul etmiştir. 53 tane idam cezası Türkiye Parlamentosunda onay için beklemektedir. 1984 yılından bugüne kadar hiçbir şekilde idam cezası uygulanmamıştır Türkiye'de. Devletlerin, intikam almak amacıyla ceza vermemeleri gerektiğine inanıyoruz. Ayrıca, insanların yaşam hakkının en temel hakları olduğunu da biliyoruz. Bu bağlamda, idam cezasının insan haklarıyla bağdaşmadığını da söyleyebiliyoruz. Hayata, yeniden kendilerini ve topluma kazandırılmak üzere ceza verilmesi gerektiğinin altını çiziyoruz. Bu nedenle de 1984 yılından beri Türkiye'de idam cezasının uygulanmadığını bir kez daha söylüyorum. Türkiye, 1987 yılında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine bireysel başvuruyu kabul etti. Ayrıca, Türkiye, 1989 yılında da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin bireysel başvurulara vereceği kararları kendi kararları gibi koruyacağını ve uygulayacağını da beyan ve kabul etti. Türkiye Cumhuriyeti, verdiği sözlerin, imzaladığı anlaşmaların ve her attığı imzanın arkasındadır. İdam cezası konusunda, Evrensel Bildirgenin idamla ilgili maddesine -iç hukuk

maddemiz olduğu için- çekince de koymuş bir devlettir. Bütün bu söylediklerim çerçevesinde, Türkiye'de bazı değerlendirmeler söz konusudur. Her bir partinin kendi içinde değerlendirmeleri söz konusudur. Çünkü, şu anda idam cezasının uygulanıp uygulanmayacağı diye bağdaştırılan kişi, bölücü bir terör örgütünün, 30 000 kişinin ölümüne neden olmuş olan bölücü bir terör örgütünün başıdır; ama, buna rağmen, Türkiye, en demokratik bir biçimde, Parlamentosu ve kurumlarıyla konuyu tartışmaktadır. Takdir edilmesi gereken en önemli nokta şudur ki, Türkiye Cumhuriyeti, bu suçluyu en adil biçimde yakalamış, yargılamış ve cezası yönünde, bağımsız yargının sonucunu beklemiştir. Hiçbir şekilde bir faili meçhul, hiçbir şekilde yargıda problem, taraflı bir yaklaşım göstermemiştir. Bunun, hakikaten, dünya devletlerine de örnek olması gerekir diye düşünüyorum.

Bizim burada bulunuş amacımız da, zaten, bu şekildeki değerlendirmelerde dünyanın dikkatini Gürcistan'a, Gürcistan'ın zor koşullarına, ayrıca da, Çeçenistan'daki, Grozni'deki olaylara çekmek içindir. Böyle bir yaklaşımın 21 inci yüzyılda olmaması gerektiğine inanıyoruz. Rusya Federasyonunun da böyle bir girişimde bulunmayacağı, sivillere saldırmayacağı ümidini, bugün, 10 Aralık itibarıyla hâlâ taşıyoruz. Ayrıca, Gürcistan Devletine bir kez daha teşekkür etmek istiyoruz, hem kendi olanaklarının zor koşullarına rağmen, o kişilere kol kanat germeleri, misafirperverlikleri dolayısıyla hem de bizleri kabul ederek bizlere göstermiş oldukları misafirperverlik dolayısıyla; son gün ayrılırken de bu sözleri bir kez daha tekrarlayacağıma inanıyorum.

Gerek Shatili bölgesinde gerekse pazar günü gideceğimiz kampların olduğu bölgelerdeki Çeçen mültecilerin de Gürcistan'ın iç hukuk kurallarına ve Gürcistan devletinin diğer vatandaşlarına en saygılı biçimde onlarla birlikte yaşayacakları umudunu bir kez daha tekrarlayacağız, onları da bu şekilde kucaklamanın, ülkeye daha rahatlık getireceğini düşünüyoruz."

**ALT KOMİSYON'UN TESPİTLERİ
VE
GENEL DEĞERLENDİRME**

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

III. ALT KOMİSYON'UN TESPİTLERİ, GENEL DEĞERLENDİRME VE YAPTIKLARI

Gürcistan'a göç etmek zorunda kalan Çeçen mültecilerin durumlarının incelenmesi amacıyla bu ülkeye giden TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Heyeti, bu amaçla Gürcistan'a giden ilk yabancı parlamenter heyet olmuştur.

Heyetimiz, Gürcistan'da Çeçenistan sorununun ayrı bir yönü ile de karşılaşmıştır. Çeçen mültecilerin yaşadıkları insanlık dramının yanısıra, humanist bir yaklaşımla mültecilere sınırlarını açan Gürcistan'ın zaten ağır olan ekonomik sorunlarının bu sebeple daha da ağırlaşmış olduğu gerçeği, Gürcistan üst düzey yöneticileriyle yapılan resmi görüşmelerde olduğu gibi, Gürcistan'da yatırımda bulunan Türk işadamlarıyla yapılan görüşmede de sık sık dile getirilmiştir.

Heyetimizin altı günlük yoğun bir çalışma içerisinde gerçekleştirdiği ziyaret sonucunda, mültecilerin durumlarının yanısıra, Gürcistan'ın bu sorun nedeniyle artan sıkıntılara ilişkin yerinde yaptığı tespitlerin, Çeçen Halkının ve Gürcistan'ın sorunlarının çözümüne katkıda bulunacağını umuyoruz.

A. GÜRCİSTAN ZİYARETİ SONRASI HEYETİN DEĞERLENDİRMELERİ

1. GENEL BİLGİLER

- * Gürcistan zengin su kaynaklarına sahiptir. Ülkede yaklaşık 25.000 akarsu ve 850 göl vardır. Bunların su hacmi 66.3 kilometre küptür.
- * Mineral su kaynakları bakımından zengin bir ülkedir.
- * Zengin bir turizm potansiyeline sahiptir. Doğal güzellik harikası dağları, kültürel zenginlik, kayak sporu merkezleri ve Karadeniz sahilleri dünyanın her tarafından turist çekmektedir.
- * Ülkenin etnik yapısında bakıldığında 1989 sayımına göre Gürcülerin oranı % 70 idi. Diğer etnik gruplar sırasıyla %8 Ermeni, % 6 Rus, % 6 Azeri'dir. Ayrıca ülkede Osteyalı, Yunan, Abhaz, Ukrayanlı, Kürt, Yahudi diğer bazı etnik gruplara mensup insanlar yaşamaktadır. Azınlıklar içerisinde özellikle Ermenilerin bürokraside üst görevlerde olduğu gözlenmiştir. (Örneğin Parlamento Başkanı Zurab Zhvania ile İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Elena Tevdoradze). Buna rağmen Parlamentoda dört adet Türk Milletvekili de bulunmaktadır.
- * Ülkede yaşayan halkın büyük çoğunluğu Doğu Ortodoks kilisesine bağlıdır. Azeriler Şii Müslüman iken Sünni Müslümanlar daha çok Acara ve Abhazya'da yaşamaktadır.

2. GÜRCİSTAN'A GÖÇ EDEN ÇEÇEN MÜLTECİLERLE İLGİLİ BİLGİLER

- * Şatili'ye gelen çeçen mültecilerin sivil halk ve çoğunlukla kadın ve çocuk oldukları görülmüştür. Genellikle sınıra kadar arabalarla geldikleri yakınlarını kaybetmiş olanların ve diğerlerinin çok üzgün ölüm korkusu içinde ve aşırı yorgun oldukları gözlenmiştir. Çoğu ağlayarak Rusya Federasyonunun sivil halkı ayırmadan ülkede toptan bir katliama giriştiğini anlatmışlardır. Barış yolu açtık diyerek gitmek isteyenleri beyaz bayraklarla çıkabilirsiniz diyen Rusya Federasyonunun, daha sonra yollara bomba atarak barış adına katliam da yaptığını söylemişlerdir. Çeçen mülteciler inançları gereği ölümlerini aynı gün gömmek istemeleri sebebi ile Rusya Federasyonunun kendilerinden fidye alarak ölümlerini teslim ettikleri pek çok da ölüsü ele geçmeyen kayıp bulunduğunu ifade etmişlerdir.

- * Kaçan ve kaçmakta olan çok kimse bulunduğu çocukların, kadınların, tüm halkın yalanlarla toptan terörist olarak ilan edildikleri hiç durmaksızın evlerinin ve caddelerinin devamlı bombalandığını 5-6 metre derinden, yerin altından ilerleyen sonra yüksek güçle patlayan bombaların kullanıldığını bu "toprak" bombalarından çok zarar gördüklerini hatta kimyasal silah şeklinde yasaklanmış olan silahların da kullanıldığını, 4 civarında bu şekilde yaralanmış vak'anın Tiflis Devlet Hastanesi'nde yattığını ağlayarak anlattılar. Yine çeçen mülteciler elbette gençlerden ve erkeklerden direnenlerin de çok olduğunu ve çeçen olarak ülkelerinde yaşamak istediklerini Gürcistan Devletini kendilerine gösterdikleri ilgiden dolayı müteşekkir olduklarını ifade etmişlerdir. Heyetimizden savaşın durdurulmasında barınmaları ve Türkiye'ye gelmek isteyenlerin alınması konusunda yardım ve destek talepleri olmuştur. Ayrıca Gürcistan devlet sınırlarına dahil kısım Rusya Federasyonu tarafından son iki ayda iki kez, heyetimiz ayrıldıktan bir hafta sonra da Şatili Bölgesi'ne olmak üzere bir kez daha bombalanmak suretiyle taciz edilmiştir.
- * Ahmeta Bölgesi Pankisi Vadisinde Çeçen kökenli Gürcü halkın evlerinde yaklaşık 3.583 Çeçen mülteci (05.12.1999 tarihi itibari ile) bulunmakta idi. Şatili'de ise sevk edilmekte olan 500-600 kadar Çeçen mülteci mevcuttu. Ayrıca 240 nüfuslu olan Şatili köyünün nüfusu daha önce gelen Çeçen mültecilerle 400 civarına ulaşmış ve her evde odalarda 20-25 kişi barınmakta idi.
- * Ahmeta bölgesine geçmeyi başaran mültecilerin durumları çok kötü olmayıp kendilerine gerekli yardım sağlanarak bu bölgede kalmalarının sağlanması en uygun çözüm olarak görülmektedir.
- * Mülteci olarak Gürcistan'a sığınan çeçenler birinci sırada Almanya'ya ikinci olarak Türkiye'ye üçüncü sırada ise Azerbaycan'a geçiş yapmak istemektedirler.
- * Abhazya'daki olaylara bazı Çeçenlerin karışmış olmasına rağmen Gürcistan Çeçen mültecilere sahip çıkmakta, güç ekonomik koşullarında bile kendi yediklerini paylaşmakta idiler.
- * Azerbaycan, kapılarını Çeçen mültecilere kapatmış durumdadır. Bu durum da Gürcistan, mülteciler için tek adres olarak gözükmektedir. Mülteci sayısının 5.000'i geçmesi durumunda sorunların çok ağırlaşacağına dikkat çekilmektedir.
- * Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliğinin çeçenlerin ve mültecilerin durumlarının dünya kamuoyuna yeterli derecede duyurabildikleri veya anlatabildikleri konusunda heyetimizde ciddi kaygılar oluşmuştur.

3. GÜRCİSTAN'IN ETNİK YAPISI İLE İLGİLİ BİLGİLER

- * Ülkenin etnik yapısında bakıldığında 1989 sayımına göre Gürcülerin oranı % 70 idi. Diğer etnik gruplar sırasıyla %8 Ermeni, % 6 Rus, % 6 Azeri'dir. Ayrıca ülkede Osteyalı, Yunan, Abhaz, Ukrayanlı, Kürt, Yahudi diğer bazı etnik gruplara mensup insanlar yaşamaktadır. Azınlıklar içerisinde özellikle Ermenilerin bürokraside üst görevlerde olduğu gözlenmiştir. (Örneğin Parlamento Başkanı Zurab Zhvania ile İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Elena Tevdoradze). Parlamentoda dört adet Türk Milletvekili de bulunmaktadır.
- * Ülkede yaşayan halkın büyük çoğunluğu Doğu Ortodoks kilisesine bağlıdır. Azeriler Şii Müslüman iken Sünni Müslümanlar daha çok Acara ve Abhazya'da yaşamaktadır.

4. GÜRCİSTAN DEVLETİNİN İÇ YAPISI İLE İLGİLİ BİLGİLER

- * Gürcistan iç savaş sonucu topraklarının yaklaşık % 25'ini (Abhazya ve Güney Osetya) kaybetti. Bu topraklar halen Gürcistan sınırları içerisinde gözükmekle birlikte "de facto" bağımsız konumundadırlar. Sokaktaki vatandaştan en üst düzey bürokrata veya siyasetçiye kadar herkes Abhazya konusunda büyük hassasiyet göstermektedir.
- * Abhazya ve Güney Osetya'daki iç savaşın ardından yerlerinden olan 282.000 iç mültecinin büyük çoğunluğu Tiflis'teki büyük otellere ve devlet dairelerine yerleştirilmiştir. Bu insanlardan 130.000'i evsizdir. Halen ülkenin en önemli sorunlarından birisi iç mülteci sorunudur.
- * Ülkede büyük bir ekonomik durgunluk var. Özellikle Tiflis çok zor koşullar altında. Tiflis dışındaki köyler merkezden daha iyi ve daha canlı durumda
- * İstatistiklerin güvenilir olmamasına rağmen % 60 oranında yüksek tahsilli işsiz bulunmaktadır.
- * Kamu görevlileri yaklaşık 100 Lari (25 milyon TL) civarında aylık ücret almaktadır. Öte yandan toplumun yaklaşık % 5'ini oluşturan bir mutlu azınlık mevcuttur.
- * Devlet, memurlarının maaşlarını ödeyememektedir. Örneğin polisler birkaç aydır maaş alamamaktadırlar. Bu durum hukuk dışı gelir kazancını kurumsallaştırmaktadır.

5. EKONOMİK DEĞERLENDİRMELERLE İLGİLİ BİLGİLER

- * Türkiye'den kalitesiz malların ihrac edilerek Gürcistan'a getirilmesi ve satışa sunulması, Türk mallarına ilişkin kamuoyunda negatif bir önyargı oluşturmuştur. Kaliteli Türk malları ise Avrupa veya Japon malları olarak satılmaktadır.
- * Tiflis'te çok sayıda büyük mağazalar yok. Mevcut mağazaların bazılarında ise çok yüksek fiyatla bazı mallar satılabilmektedir. Büyükelçilik Migros'un bir şube açması için girişimde bulunmuş ancak henüz bir sonuca ulaşamamıştır. Halen bir Danimarka şirketi mağaza açmak için Gürcistan ile anlaşmış durumdadır.
- * Bakü-Ceyhan boru hattının inşası, Türkmen doğalgazı, Kars-Tiflis demiryolu projesi, üçüncü bir sınır kapısının (Çıldır) açılması, Tiflis havaalanının modernizasyonu gibi projelere çok özel önem vermektedirler.
- * Ülkede ciddi bir enerji krizi var. Akşamları elektrik kesintisi uygulanmaktadır. Bu günlerde Tiflis şehrine günlük sadece 2 saat sürekli elektrik verilebilmektedir.
- * Türk işadamları durumlarından memnun olmayıp Devletin kendilerine bazı kolaylıklar sağlamasını istemektedirler.
- * Eximbank kredilerinin geri dönüşü olan verimli sektörlerle verilmesi iş adamlarımız tarafından istenmektedir.
- * 1.2 milyar dolarlık ticaret hacminde Türkiye'nin payı yüzde 20 kadardır.

6. TÜRKİYE-GÜRCİSTAN İLİŞKİLERİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRMELER

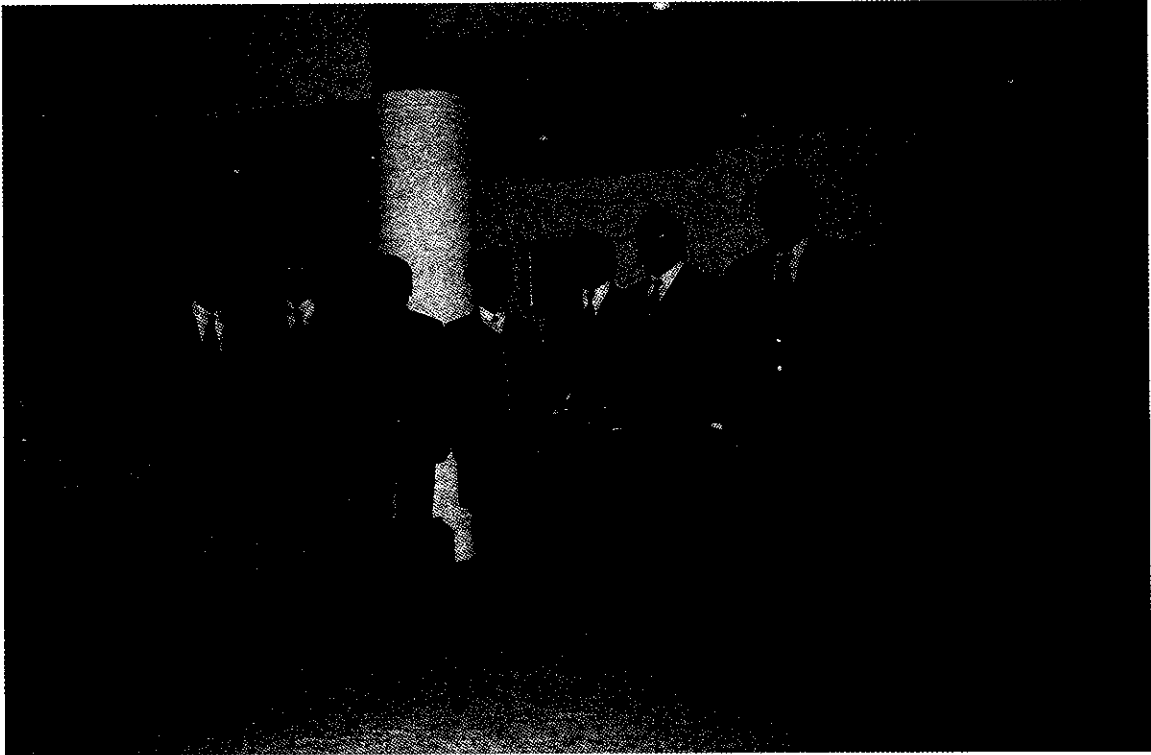
- * Özellikle Devlet Başkanı Eduard Shevardnadze Türkiye ile ilişkilere çok büyük önem vermektedir. Türkiye ile bu avantajı kullanarak ikili ilişkilerin planlı bir şekilde geliştirilmesini arzu etmektedir.
- * Ülkesi için planladığı hukuksal, sosyal alanlarda ve ekonomide önemli reformları uygulamak üzere özel çaba içinde bulunan ve Devlet Başkanlığı seçiminde halkından yaklaşık % 45 oranında oy desteği almış olan Devlet Başkanı Sayın Shevardnadze 8 Nisan 2000 tarihinde yapılacak olan Devlet Başkanlığı seçimlerinde yine halkının desteğini alarak seçilmek istemektedir.
- * Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından demokrasiye geçiş sürecinde siyaset ve yönetimde ciddi bir boşluk oluşmuştur. Bu dönemde mafya-polis, mafya-siyasetçi birliktelikleri öne çıkmış ve belirleyici olmuştur. İç politika ve güvenlikle mafyanın etkin olduğu söylenmektedir. Türkiye'nin geçmişteki tecrübelerinden yararlanarak Gürcistan'ın mafyaya karşı mücadelesinde polis eğitimi, organize suçların takibinde işbirliği ve karşılıklı bilgi alışverişinde bulunulabilir. Gürcistan'da iç istikrarın sağlanmasına katkıda bulunacak bu tür bir işbirliği ve Türkiye'nin bu konudaki yardım ve desteği, Türkiye-Gürcistan ilişkilerini üst düzeye seviyeye yükseltilmesinde ağırlıklı rol oynayabilir.
- * Rusya ile ilişkileri son derece kötü olan Gürcistan için Türkiye bir çıkış ve güvence olarak görülmek istenmektedir. Rusya'nın Gürcistan'daki kampları Çeçenlere karşı kullanma isteği bu ülke tarafından reddedilmiştir.
- * Bağımsızlığın ardında Gürcistan'ı ziyaret eden ilk yabancı cumhurbaşkanının Sayın Demirel olmasını unutmuyorlar ve takdirle anıyorlar.
- * Gürcistan'da hidroelektrik santrallerin yapılması için yeterli su kaynakları mevcuttur. Türkiye'den bu santrallerin yapımına katkıda bulunmasını ve böylece hem Türkiye'nin hem de Gürcistan'ın enerji sorununun çözülmesine yardımcı olmasını beklemektedirler.
- * Enerji alanında ABD'nin, telekomünikasyon alanında İngiltere'nin etkinliği söz konusudur. Türk işadamlarının hurda ticareti yerine stratejik alanlarda yatırım yapmaları ile ilgili yeni bir strateji getirilmesi hususu önemli gözükmektedir.
- * Gürcistan'da halen Türklerin kurduğu Uluslararası Karadeniz Üniversitesi ile Süleyman Demirel koleji en gözde eğitim kurumları arasında olup Türkçe öğrenmek için pek çok başvuru ve istek olduğu belirtilmiştir. Gürcü yetkililer eğitim alanındaki işbirliğinin artırılmasını istemektedir.
- * Ulaşım kolaylığı için acilen Poti-Trabzon ve Poti-İstanbul feribot seferlerinin başlatılmasının yararlı olacağı belirtilmiştir.
- * Sarp ve Posof Türközü gümrük kapılarında rüşvetin çok yaygın olduğu, Gürcistan içinde Gürcü polisinin, Sarp-Samsun güzergahında ise Türk polisinin rüşvet aldığı iddiaları ileri sürülmektedir.
- * Gürcistan, Çıldır gümrük kapısının açılmasını çok istemekte ve desteklemektedir. Çünkü Acara sınırları içinde bulunan Batum'daki kapıdan gümrük geliri alamamaktadırlar. Ancak kendilerinin yapacaklarını taahhüt ettikleri 30 km'lik yol yapımı da dahil olmak üzere alt yapıyı maalesef ekonomik yetersizliklerinden dolayı henüz tamamlayamamışlardır. Bayındırlık Bakanlığı'nın Hazine'ye yazdığı yazıda 20 milyon doların yeterli olduğu belirtilmiş, Cumhurbaşkanımız Sayın Demirel'in bu konuda vermiş oldukları söz de yerine getirilerek kapının acilen açılmasının sağlanması çok yararlı olacaktır.
- * Irak'tan mazot gelmekte ancak Artvin'den izin verilmemektedir. Görüşülen işadamları, heyetimize; bir yandan PKK para kazanırken bir yandan da Artvin halkı cezalandırılıyor yorumunu yapmışlardır.
- * Sınır ticareti ile ilgili ciddi bir yaklaşım getirilmemiş olması Kaymakamlıktan alınacak bir belgenin yeterli görülmesi, asıl işi ticaret olmayan birçok kişinin sınır ticaretine girişmesine, birçoğunun başarısız olmasına ve sonuçta sınır ticaretinin yozlaşmasına sebep olmaktadır.

- * İşadamları ayrıca THY'nin TSi 22.45-04.00 arası olan uçuş tarifi ve fiyatların pahalılığından şikayet etmiştir. Rekabetin olmayışı fiyatların yüksek oluşuna gerekçe olarak gösterilmektedir.
- * Gürcistan'da Türkiye ile Parlamentolar, bürokrasi, sivil toplum örgütleri, ve halklararası ilişkilerin geliştirilmesinin teşvik edilmesi istenmektedir.
- * Gürcistan'daki özelleştirme çalışmalarında Türkiye hemen hemen hiç yer almamaktadır. Özelleştirme çalışmaları tahkim olmadan ikil anlaşmalar şeklinde yapılmaktadır. Özelleştirme ile pek çok stratejik gayrimenkul satışının yapılmakta olduğu ve yapılacağı belirtilmiştir. Belli sektörler seçilip bunlara yönelik çalışmalar yapılması, ekonomik destek ve özelleştirme çalışmalarına projelerle Türkiye'nin de katılması Gürcistan'daki istikrarlı ortama geçiş için yararlı olacaktır.
- * Gürcistan halkı genel olarak geleceği konusunda endişeli ve umutsuz görünmektedir. Böyle zor bir dönemde onlara uzanacak yardım elini asla unutulmayacaktır.
- * Toplum genel olarak sanata karşı çok ilgili olup sanat, toplumun pek çok kesiminde resim, heykel, müzik, tiyatro ve el sanatları gibi dallarda yerleşik yaşam biçimi olarak benimsenmektedir. Bu alanda işbirliği geliştirilebilir. Ancak Türkiye'yi, halkımızı yeterince tanımamaktadırlar. Negatif propaganda ile de halklar olarak farklı olduklarımızı düşünmektedirler.
- * 8 Nisan 1999 tarihinden önce Türkiye Cumhuriyeti Devlet heyetinin Gürcistan'ı ziyareti ve karşılıklı Türk ve Gürcü günlerinin düzenlenmesi isteği bizzat ülkemizi geçen hafta ziyarete gelen Gürcistan Meclis Başkan Yardımcısı bunu Eldar Shengelaia tarafından tarafımıza iletilmiştir.
- * Sportif faaliyetler geliştirilmeli, dostluk müsabakaları ile iki toplumun birbirini tanıması ve yakınlaşmasına katkıda bulunulmalıdır.
- * Adalet ve İşçileri konularında karşılıklı bilgi ve deneyim alışverişi yapılması her iki ülkenin de yararına olacaktır.
- * Karşılıklı olarak her iki ülkenin okullarında her iki ülkenin dillerinin eğitiminin verilmesi sağlanmalıdır. Gürcistan'ın bu yönde bir talebi vardır.

B. GÜRCİSTAN ZİYARETİ İLE İLGİLİ TÜRKİYE'DE GERÇEKLEŞTİRİLEN ÇALIŞMALAR

Alt Komisyon üyeleri Gürcistan'daki resmi görüşmeler ve yerinde incelemelerin ardından Türkiye'ye döndükten sonra ikili ilişkilerin geliştirilmesine katkıda bulunmak amacıyla çalışmalarına devam etmiştir. Bu bağlamda başta Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman DEMİREL olmak üzere Kültür Bakanı Sayın İstemihan TALAY, İçişleri Bakanı Sayın Sadettin TANTAN, Milli Eğitim Bakanı Sayın Metin BOSTANCI-OĞLU ve Spordan Sorumlu Devlet Bakanı Sayın Fikret ÜNLÜ ile görüşmüştür. Yapılan görüşmeler sonucunda iki ülke arasında;

- * Ekonomik, sanatsal, sportif ve kültürel alanlarda işbirliği olanaklarının geliştirilmesi
- * İki ülke halkları arasındaki diyalog ve tanıtım faaliyetlerinin desteklenmesi ve artırılması
- * Çeçen mülteciler konusundaki yardımlaşma ve işbirliği olanakları
- * Gürcistan'daki üniversitelerde Türk dili eğitiminin yoğun bir şekilde tercih edilmekte olduğu aynı şekilde Türkiye'deki üniversitelerde de Gürcü dilinin öğretilmesi hususunda yapılabilecek düzenlemeler
- * Polisin eğitimi, organize suçların önlenmesi, terörle mücadele ve güvenlik gibi alanlarda İçişleri Bakanlığı ile işbirliğinin artırılması
- * Kafkaslarda istikrar için iki ülke parlamentoları ve insan hakları komisyonları arasındaki işbirliği ilişkilerin geliştirilmesi
- * Cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesinde Türkiye'den gelecek bir resmi heyetin iki ülke arasındaki dostane ilişkileri daha da arttıracığı konularında işbirliği olanaklarının artırılması hususunda neler yapılabileceği gözden geçirilmiştir.

Heyetimiz Tiflis Büyükelçisi Burak Gürsel ve Elçilik Görevlileri ile Birlikte

Gürcistan Parlamento Başkanı Eldar Shengelaia Kültür Bakanı Sayın İstemihan TALAY tarafından Türkiye'ye davet edilmiştir. Shengelaia ülkemizde bulunduğu 16-17 Aralık tarihlerinde TBMM Başkanı Sayın Yıldırım AKBULUT, TBMM Başkanvekili Sayın Ali İLİKSOY, Kültür Bakanı Sayın İstemihan TALAY ve İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanı Sema TUTAR PİŞKİNSÜT ile görüşmüştür. Gürcistan Parlamento Başkan Vekili Eldar Shengelaia, ikili görüşmelerde Gürcistan'daki seçimler öncesinde Türkiye'den resmi bir heyetin Gürcistan'ı ziyaret etmesi isteğini de dile getirmiştir.

Gerek Gürcistan yetkilileri ve Gürcü halkı ile olan yakın ilişkileri ve görünür olumlu icraatları için, gerekse heyetimizin çalışmalarının bu denli verimli geçmesi kousundaki yoğun çaba ve katkıları için Tiflis Büyükelçisi Sayın Burak Gürsel nezdinde tüm Büyükelçilik görevlilerine teşekkürü borç biliriz.

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyelerinin Gürcistan'da yaptığı resmi görüşmelerde iki ülke arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi ve karşılıklı ziyaretlerin artırılması dileği sıkça gündeme getirilmiştir. Alt Komisyon üyeleri bu çerçevede Türkiye'ye döndükten sonra Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman DEMİREL'i ziyaret ederek çalışmaları hakkında bilgi vermiş, Gürcistan Devlet Başkanı Sayın Eduard Shevardnadze'nin davetleri ve sevgi mesajları ile Parlamento Başkan Vekili Sayın Shengelaia'nın Gürcistan seçimlerinden önce Türkiye'den resmi bir heyetin ülkelerini ziyaret etmesi talebini Sayın Cumhurbaşkanı'na iletmışlerdir.

Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman DEMİREL'in teveccühleri ile Zat-ı Devletlerinin Başkanlığında oluşturulan heyet ile 14-15 Ocak 2000 tarihleri arasında Gürcistan'a bir resmi ziyaret gerçekleştirilmiştir.

CUMHURBAŖKANI SAYIN SÜLEYMAN DEMİREL'İN

14 - 15 OCAK 2000 TARİHLERİ ARASINDA

GÜRCİSTAN'A GERÇEKLEŖTİRDİKLERİ ZİYARET

1870

1871

1872

1873

1874

1875

1876

1877

1878

1879

1880

1881

1882

1883

1884

1885

1886

1887

1888

1889

1890

1891

1892

1893

1894

1895

1896

1897

1898

1899

1900

**IV. CUMHURBAŞKANI SAYIN SÜLEYMAN DEMİREL'İN
14-15 OCAK 2000 TARİHLERİ ARASINDA
GÜRCİSTAN'A GERÇEKLEŞTİRDİKLERİ ZİYARET**

Ziyaret Programı

14 Ocak, Cuma

16.00	Tiflis'e Varış
16.05-16.35	Resmi Karşılama Töreni
16.35	'Krtsanisi' Devlet Konukevi'ne Hareket
16.55-17.30	Devlet Konukevi'ne İntikal ve Dinlenme
17.20	İş Konseyi'nin Ortak Toplantısı
17.30-18.40	İlgili Bakanlıklarda ve Kuruluşlarda Görüşmeler
17.30-18.30	Cumhurbaşkanımız Sayın Süleyman Demirel ile Gürcistan Devlet Başkanı Sayın Eduard Shevardnadze Arasında Başbaşa Görüşme (‘Krtsanisi’ Devlet Konukevi, Bina No: 2, ‘Şömineli’ Salon)
18.45	Cumhurbaşkanımız Sayın Süleyman Demirel’in Tiflis Z. Palişvili Opera ve Bale Devlet Akademik Tiyatrosu’na Hareketi
19.00-20.00	Cumhurbaşkanımız Sayın Süleyman Demirel ile Refikaları Bayan Demirel’in Onurlarına Verilecek Konser
20.00	“Krtsanisi” Devlet Konukevi’ne Hareket
20.15-20.50	Devlet Konukevi’nde İstirahat
21.00	Gürcistan Devlet Başkanı Sayın Eduard Shevardnadze Tarafından Cumhurbaşkanımız Sayın Süleyman Demirel’in Onuruna Verilecek Resmi Yemek

15 Ocak, Cumartesi

- 09.00-09.45 Cumhurbaşkanımız Sayın Süleyman Demirel'in Onuruna Başbakan Muadili
Devlet Bakanı Sayın Vazha Lordkipanidze'nin Düzenleyeceği Çalışma Kahvaltısı
- 09.45 Devlet Başkanı İkametgahı'na Hareket
- 10.00-10.30 Cumhurbaşkanımız Sayın Süleyman Demirel ile Gürcistan Devlet Başkanı
Sayın Eduard Shevardnadze Arasında Başbaşa Görüşme
(Devlet Başkanı İkametgahı, XI.Kat,Gürcistan Devlet Başkanı'nın Çalışma Odası)
- 10.30-11.45 Heyetler Arası Görüşme
(Devlet Başkanı İkametgahı, XI. Kat, Müzakereler Salonu)
- 11.20-11.35 Anlaşma İmzalama Töreni
(Devlet Başkanı İkametgahı, XII. Kat, İmza Salonu)
- 11.40-12.25 Cumhurbaşkanımız Sayın Süleyman Demirel ile Gürcistan Devlet Başkanı
Eduard Shevardnadze'nin Ortak Basın Toplantısı
(Devlet Başkanı İkametgahı, XII. Kat)
- 12.30 "Krtsanisi" Devlet Konukevine Hareket
- 12.40-13.20 "Sheraton Metekhi Palace" Oteline Hareket.
- 13.30-15.00 Cumhurbaşkanımız Sayın Süleyman Demirel ile Gürcistan Devlet Başkanı
Eduard Shevardnadze'nin İştirak Edecekleri Türkiye-Gürcistan İş Konseyi Yemeği
(Sheraton Metekhi Palace Oteli)
- 15.00-15.30 Devlet Konukevi'nde İstirahat
- 15.30-16.00 Cumhurbaşkanımız Sayın Süleyman Demirel'in Gürcistan Parlamento Başkanı
Sayın Zurab Zhvania'yı Kabulü
- 16.00-16.30 Cumhurbaşkanımız Sayın Süleyman Demirel'in Gürcistan Dışişleri Bakanı
Sayın Iraklı Menagarishvili'yi Kabulü
(Krtsanisi Devlet Konukevi, Bina No: 1)
- 16.00 Heyet Üyeleri ile Gazetecilerin Havaalanı'na Hareketi
- 17.15 Cumhurbaşkanımız Sayın Süleyman Demirel'in Havaalanına Hareketi
- 17.40-17.55 Havaalanına Varış ve Resmi Uğurlama Töreni
- 18.00 Ankara'ya Hareket

A. Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman Demirel'in Gürcistan Ziyareti Öncesinde Havaalanında Yaptıkları Basın Açıklaması

Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman Demirel'in Gürcistan'ı resmi ziyaretleri öncesinde havaalanında yaptıkları basın açıklaması aşağıda sunulmaktadır:

"Gürcistan Devlet Başkanı, Aziz Dostum Sayın Eduard Shevardnadze'nin davetine icabetle Gürcistan'a resmi bir ziyaret gerçekleştirmek üzere Tiflis'e hareket ediyorum. Bu ziyaretimde bana Başbakan Yardımcısı ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sayın Cumhur Ersümer, Dışişleri Bakanı Sayın İsmail Cem, Bayındırlık ve İskan Bakanı Sayın Koray Aydın ile milletvekilleri, üst düzey yetkililer ve işadamlarından oluşan bir heyet refakat edecektir.

Ziyaretim sırasında Sayın Shevardnadze ile başta Kuzey Ve Güney Kafkasya'daki gelişmeler olmak üzere, her iki ülkeyi de yakından ilgilendiren bölgesel ve uluslararası meselelere ve bölgedeki barış arayışlarına ilişkin görüş alış verişinde bulunacak, ikili ilişkilerimizin her alanda daha da geliştirilmesi, ülkelerimiz arasındaki işbirliğinin ikili ve uluslararası platformlarda daha da güçlendirilmesi imkanlarını araştıracağız. Bu çerçevede, ziyaretim, Türkiye'nin, Gürcistan'ın bağımsızlığına, Toprak bütünlüğüne, egemenliğine Ve siyasi birliğine attığı özel önemin bir kere daha vurgulanmasına imkan sağlayacaktır.

Türkiye ile Gürcistan paylaştıkları coğrafyada kalıcı barış Ve istikrarın tesisiyle birlikte ortaya çıkacak refah ve zenginlikten beraberce yararlanmak hususunda kader birliği içindedir. Bu çerçevede, ziyaretim, Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı, Hazar Geçişli Doğal Gaz Boru Hattı Ve Kars-Tiflis Demiryolu gibi enerji ve ulaşım konularındaki ortaklık ilişkilerimizin değerlendirilmesi imkanını da yaratacaktır.

Ziyaretim sırasında Sayın Shevardnadze'nin yanı sıra, Başbakan Muadili Devlet Bakanı Sayın Lortkipanidze ve Gürcistan Parlamento Başkanı Sayın Zhvania ile de görüşeceğim. Ayrıca Türkiye-Gürcistan iş Toplantısına Sayın Shevardnadze ile birlikte katılarak iki ülke girişimcilerine hitap edeceğim.

Bu ziyaretin sağlam ve köklü dostluk ve kardeşlik bağlarıyla bağlı olduğumuz Gürcistan ile her alanda mevcut işbirliği Ve ortaklık ilişkilerimizin daha da geliştirilmesine ve Kafkasya'nın barış ve refahına katkıda bulunacağına inanıyorum."

B. Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman Demirel'in Türkiye-Gürcistan İş Konseyi Toplantısında Yaptığı Konuşma

Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman Demirel'in Türkiye-Gürcistan İş Konseyi Toplantısında yaptıkları konuşma aşağıda sunulmaktadır:

"Gürcistan Devlet Başkanı, Aziz Kardeşim Sayın Shevardnadze, Türkiye ve Gürcistan İş Dünyasının Değerli Temsilcileri, Değerli Misafirler,

Dost ve kardeş Gürcistan'a 2000 Yılı'nın bu ilk günlerinde gerçekleştirmiş olduğum ziyaret çerçevesinde, ülkelerimiz arasındaki yakın işbirliği ve ilişkilere önemli katkılarda bulunan böyle seçkin bir topluluğa hitap etmekten büyük memnuniyet duymaktayım. Bu vesileyle, ülkelerimiz arasındaki ticari ve ekonomik işbirliğinin gelişmesine değerli katkılarda bulunan ve bu toplantıyı düzenleyen Deik'e ve Gürcistan'lı karşıtlarına teşekkürlerimi ifade etmek istiyorum.

Gürcistan'ın Sayın Shevardnadze'nin dirayetli yönetimi altında kısa sürede ekonomik ve sosyal alanda gerçekleştirdiği atılımları ilgi ve takdirle izliyoruz. Uluslararası toplum tarafından da memnuniyetle karşılanan bu olumlu gelişmelerin, Gürcistan ekonomisini daha sağlam ve istikrarlı bir yapıya kavuşturacağına şüphe yoktur.

Nitekim, bölgedeki bütün ülkelere olumsuz yansımaları olan Rusya federasyonu'ndaki mali krizin, alınan tedbirlerle Gürcistan'da makul seviyelerde tutulmasından memnuniyet duyuyor, Gürcistan'ın 21. yüzyılda dünya ekonomisiyle bütünleşerek uluslararası alanda hakettiği yere ulaşacağına yürekten inanıyoruz. Bu yöndeki gayretlerin en büyük destekçisinin Türkiye olacağını bu vesileyle bir kere daha vurgulamak isterim. Türkiye, bağımsızlığını kazandığından bu yana Gürcistan'ın iyi gününde de, kötü gününde de daima yanında olmuştur, olmaya da devam edecektir.

Değerli kardeşim Shevardnadze'nin önderliğinde yürüttüğümüz reformların başarıya ulaşacağına olan inancım tamdır. Türkiye halkı, Gürcistan'ın rejim sürecindeki bu başarılarını kendi başarısı olarak görmekte ve kıvanç duymaktadır.

Türkiye ve Gürcistan olarak Avrasya'nın merkezinde doğal bir köprü oluşturan Jeopolitik konumuzun ticari ve ekonomik alanlarda ülkelerimize çeşitli avantajlar sunduğu açıktır. Türkiye ve Gürcistan, avrasya'nın ulaşım, iletişim ve ticaretinin kavşak noktasında yer almaktadır. İşbirliği ilişkilerimizin bu elverişli zeminde geliştirilmesine ve sağlıklı bir mecrada yürütülmesine özel bir önem atfetmekteyiz. Demokrasi ve ekonomik özgürlükler sürdürülebilir kalkınmanın vazgeçilmezleridir. Bu bağlamda, işadamlarımız, özel sektörlerimiz, ticari ve ekonomik ilişkilerimizin gelişmesinin lokomotifidir.

Bu noktada, Türkiye'nin Gürcistan'ın en büyük ticaret ortağı olduğunu ve ülkedeki yabancı yatırımlar konusunda da ön sıralarda yer aldığını belirtmekten mutluluk duyuyorum.

Ancak, ekonomik ilişkilerimizi daha da güçlendirmenin ve çeşitlendirmenin yollarını aramalıyız. Ülkelerimiz arasındaki ticaret hacmi ve karşılıklı yatırım rakamlarımız ülkelerimizin potansiyelinin çok altındadır.

Ekonomik ilişkilerimizin yasal çerçevesi, çifte vergilendirmenin önlenmesi anlaşması dışında tamamlanmış bulunmaktadır. Bu anlaşmanın da ziyaretim sırasında sürdürülen temaslar sonucu en kısa sürede imzalanacağına inanıyorum. Hepinizin bu anlaşmanın imzalanmasını beklemekte olduğunuzu biliyorum. Bizim devlet adamları olarak görevimiz sizlerin girişim gücünüz ve şevkiniz önündeki engellerin kaldırılmasını sağlamaktır. Sayın Shevardnadze ile bugün bu toplantıya birlikte katılmamız bunun en güzel göstergesidir.

Türkiye bölgenin en büyük ve dinamik pazarı olarak Gürcistan'ın refahına da olumlu katkıda bulunabilecek imkan ve kabiliyete sahiptir. Bu bağlamda, girişimcilerimiz, doğrudan veya ortaklık halinde

Gürcistan'da atıl durumda bulunan veya düşük kapasiteyle üretim yapan tesisleri satın alarak kendi yatırımlarından elde ettikleri üretimle de Türkiye'ye mal satabileceklerdir. Türk işadamları için bu kolaylık Gürcistan'da yatırım yapmaları açısından en belirleyici teşvik unsurudur. Böylece Gürcistan'ın istihdam problemine ve dış ticaretini dengelemesine de katkıda bulunabileceğimize inanıyorum.

Gürcistan'ın da bu kapsamda bazı çağdaş teşvik mekanizmalarını devreye sokması yatırım imkanlarını arttıracak, ticaret hacminin ve yatırımların istenilen seviyelere çıkmasına yardımcı olacaktır.

Öte yandan, büyük türk şirketlerinin başta ulaştırma, enerji ve iletişim olmak üzere Gürcistan'daki özelleştirme ve yatırım projelerine katılmalarına imkan sağlayacak şartların yaratılmasının da ekonomik ilişkilerimizin geliştirilmesinde önemli bir rol oynayacağına inanıyorum.

Türk müteahhitlik sektörü, 40'dan fazla ülkede faaliyet göstermekte ve 40 milyar doların üzerinde yurtdışı iş hacmi ile dünya müteahhitlik piyasasında 10. sırada yer almaktadır. Sadece kafkasya ve orta asya ülkelerinde 10 milyar doların üzerinde proje üstlenilmiş olup, bunun yaklaşık yüzde 75'lik kısmı başarıyla tamamlanmış bulunmaktadır. Halen orta asya'daki imar ve inşaa faaliyetlerinin yüzde 80'i türk firmalarınca gerçekleştirilmektedir. Dünyanın beş kıtasında iş yapan müteahhitlik firmalarımız, komşu Gürcistan'da daha fazla iş üstlenmeye istekli ve ortak projelere katılmaya hazırdırlar.

Öte yandan, Türkiye ve Gürcistan arasında birbirlerini tamamlayan deniz, hava ve demiryolu güzergahlarının geliştirilmesiyle, ticari ve ekonomik ilişkilerimize büyük bir hareketlilik geleceğine de şüphe yoktur.

Bu bağlamda, yeniden tarih sahnesine çıkmakta olan ipek yolu'nun altyapısını oluşturan ve ülkemizle Gürcistan arasındaki ulaştırma ilişkilerine büyük katkıda bulunacak kars-tiflis demiryolu projesinin hayata geçirilmesi şarttır. Bu projenin sadece iki ülkeye değil, bütün avrasya'ya yeni bir ulaşım alternatifi sağlayacak nitelikte olduğu da unutulmamalıdır. Gerekli finansmanın ortak çabalarımızla bulunabileceğine inanıyorum. iki ülke de bu projenin daha fazla vakit geçirilmeden gerçekleştirilmesi hususunda kararlıdır.

Gürcistan yollarındaki denetimlerin Çokluğunun ve altyapı yetersizliklerinin orta asya'ya yönelik taşımacılığın bir kısmını komşu ülkelere kaydırıldığını biliyoruz. Bu meyanda ulaşım altyapısını geliştirecek projelere ağırlık verilmesinin ve ücret ve denetim uygulamalarının basitleştirilmesinin önemi açıktır..

Batum havalimanının modernizasyonu ve ortak kullanıma açılması projesinin de en kısa zamanda gerçekleştirilmesini arzu ediyoruz. Çıldır-Aktaş'ta da üçüncü sınır kapımızı en kısa zamanda açacağız.

Ülkelerimizin sadece ekonomik geleceklerini değil, aynı zamanda kaderlerini de birbirine bağlayan ve avrasya'da yepyeni işbirliği imkanlarının önünü açacak olan Bakü-Tiflis-ceyhan petrol boru hattı ve hazar geçişli doğal gaz boru hattı'nın gerçekleşmesi Gürcistan'ın refahına ve stratejik çıkarlarına çok önemli katkılarda bulunacak parlak barış projeleridir. bu projelerin en kısa zamanda hayata geçirilmesi için gereken bütün adımların kararlılıkla atılacağına inanıyorum. Bütün bu projelerin tamamlanmasıyla Gürcistan avrasya ulaşım ve enerji nakil hatlarının odak noktası haline gelecektir..

Tabiatıyla, bu projelerin hayata geçirilmesinin önünde duran en önemli engel finansman sorunudur. Türkiye bu hususta gereken kolaylıkları göstermeye devam edecektir. ancak, ortak çabalarımız sonucunda, uluslararası finans kuruluşlarının da bu konulara ilgilerinin çekilmesi gerekmektedir. bu itibarla, bahsettiğim projelere ilişkin hukuki süreçlerin biran evvel tamamlanması hayati önem taşımaktadır.

Önümüzdeki dönemde ticari ve ekonomik ilişkilerimizdeki hedefimiz, ortak geleceğimizi birlikte ve dayanışma ruhu içinde inşa etmektir. Türkiye ve Gürcistan bu doğrultuda birlikte kararlı bir biçimde ilerlemektedirler. Bugün yaşanan zorluklar kimsenin gözünü yıldırmamalıdır. Sekiz yıl gibi milletlerin hayatında çok kısa sayılacak bir sürede bağımsızlığın konsolidasyonu, demokrasi ve serbest pazar ekonomisinin güçlendirilmesi yönünde büyük adımlar atılmıştır. Şimdi önemli olan bugünün zorluklarının ötesine bakabilmek ve geleceğin parlak günlerini görebilmektir.

Türkiye-Gürcistan kamu ve özel sektörünü bu hedeflerimiz doğrultusunda birlikte Çalışmaya davet ederken, başarılarınızın devamını diliyor ve hepinizi saygıyla selamlıyorum. "

C. Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman Demirel'in "Altın Post" (Golden Fleece) Madalyasının Tevdii Töreni Sırasında Yaptıkları Konuşma

Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman Demirel'in Gürcistan devlet başkanı Sayın Shevardnadze tarafından "Altın Post" (Golden Fleece) madalyasının tevdiî töreninde yaptıkları konuşma aşağıda sunulmaktadır:

"Aziz Kardeşim Sayın Başkan Eduard Shevardnadze,
Değerli Misafirler,

Demokrasi, hürriyet ve barışa hizmetle geçen uzun siyasi hayatım boyunca içeride ve dışarıda birçok ödül aldım. Ancak, bağımsızlığını kazanmasını büyük bir coşkuyla karşıladığım ve gerçekleştirdiği büyük değişim ve dönüşümlere başlangıcından itibaren tanık olduğum dost ve kardeş Gürcistan'dan aldığım bu değerli madalyanın her zaman özel bir önemi ve anlamı olacaktır. Türkiye halkının Gürcistan halkına duyduğu dostluğun bir nişanı olarak şerefle kabul ettiğim bu madalyanın verilış gerekçesi beni ziyadesiyle duygulandırmıştır. Önce başbakan ve bilahare cumhurbaşkanı olarak ülkelerimiz ve halklarımız arasındaki ilişkilerin gelişmesine katkıda bulunmak için elimden gelen her türlü çabayı sarfettim ve etmeye de devam edeceğim. bu ilişkilerin her geçen gün daha ileri gittiğini görmekten büyük bir mutluluk duymaktayım.

Biz komşu Gürcistan'ı yakın bir dost, halkını ise kardeş biliriz. Bir zamanlar yakın ilişkiler içinde bulunarak birbirleriyle kaynaşan iki halkın dünya siyasetinin yarattığı koşullar çerçevesinde 75 yıl birbirine yabancılaştırılması süreci, Gürcistan'ın bağımsızlığına kavuşması ile sona ermiş, tarih halklarımızın bir kere daha birbirleriyle kucaklaşmasını sağlamıştır.

Bugün geldiğimiz noktada, ilişkilerimiz mükemmel düzeyde seyretmektedir. Ancak biz bunu yeterli görmemekte ve işbirliğimizi daha ileri noktalara taşımayı hedeflemekteyiz.

Değerli kardeşim Shevardnadze ile birlikte ülkelerimiz arasındaki dostluğu geliştirmek ve halklarımız arasındaki dayanışmayı güçlendirmek için tüm gücümüzle çaba sarfediyoruz. Bu vesileyle, Türkiye ile Gürcistan ilişkilerinin gelişmesine olan katkılarından dolayı milletim adına kendilerine şükranlarımı sunuyorum.

Gürcistan'a yaptığım bu dördüncü ziyaretir. başbakan olarak 1992'de ilk defa ülkenize geldiğim günden bu yana geçen süre zarfında, Gürcistan'ın demokrasi ve serbest pazar ekonomisinde kaydettiği büyük ilerlemeyi bizzat müşahade etmekten her seferinde ayrı bir memnuniyet ve sevinç duyuyorum. Bu gelişmenin önderi olan kardeşim Shevardnadze'nin dirayetli yönetimi sayesinde, Gürcistan bugün uluslararası camianın sözü geçen, saygın bir üyesi haline gelmiştir.

Devletlerin hayatında oldukça kısa sayılacak dokuz senelik bir süre içinde Gürcistan'ın kaydettiği ilerleme, ancak halkını motive edebilen, uzak görüşlü, ufuk sahibi, devlet tecrübesini milletin refahı için kullanmaya azimli bir lider sayesinde gerçekleşebilirdi. bu bakımdan, Gürcistan halkı 20. yüzyılın en önemli dönüşümlerinden birinin mimarlarından olan kardeşim Shevardnadze gibi bir devlet başkanına sahip olmakla ne kadar övünse azdır.

Tarih yapan insanlar olağanüstü dönemlerin ürünüdür. Aziz dostum sayın Shevardnadze işte böyle bir şahsiyettir. Dünya barışına, demokrasinin yaygınlaşmasına, bağımsız Gürcistan devletinin parlak geleceğine taşınmasına, kafkasya'nın huzur, refah ve istikrarına yaptığı tarihi hizmetler her türlü takdirin üstündedir. büyük devlet adamı, aziz dostum sayın Shevardnadze hakkında şahsım ve milletim adına ifade ettiğim bu düşünceleri en iyi şekilde değerlendirecek olan kadirşinas Gürcistan halkıdır.

Bundan kısa bir süre önce yeni bir binyıla girdik. bu yeni dönemde ilk yurtdışı ziyaretimi güzel ülkenize yapmaktan ve Gürcistan halkının bana ve heyetime gösterdiği içten konukseverliğe bir kez daha tanık olmaktan büyük bir memnuniyet duymaktayım.

Türkiye'nin kaskasya'da aradığı barıştır, dayanışmadır, işbirliğidir. Türkiye, bu coğrafyanın avrupa ve dünyayla her alanda bütünleşmesi, küreselleşmenin sunduğu tüm imkan ve fırsatlardan yararlanabilmesi için her türlü gayreti göstermeye devam edecektir.

Çağdaşı ve dostu olmaktan gurur duyduğum değerli kardeşim Shevardnadze'nin elinden aldığım bu madalyayı, Türkiye-Gürcistan dostluğunun bir simgesi olarak muhafaza edeceğim.

Bu nişanın verilış gerekçesini teşkil eden Türkiye-Gürcistan ilişkilerini daha ileri götürme doğrultusundaki çabalarımızı bundan böyle de kararlılıkla sürdüreceğimizi bu vesileyle bir kere daha dünyaya ilan ediyorum. Bölgemizde kalıcı barış ve istikrar mutlaka kurulacak, halklarımız refah ve mutluluğa ulaşacaklardır. Çünkü refah ve mutluluk halklarımızın hakkıdır."

